

**«Մոզո»
ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՍՊԸ**

Ֆինանսական հաշվետվություններ

**2020թ. դեկտեմբերի 31-ին
ավարտված տարվա համար**

Քովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն	3
Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվություն	6
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն.....	7
Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվություն	8
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն	9
Ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ	10

«Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010
Վ.Սարգսյանի փ. 26/1
«Էրեբունի Պլազա» բիզնես-կենտրոն, 8-րդ հարկ
Հեռախոս + 374 (10) 595 999
Վեբ կայք www.kpmg.am

Անկախ աուդիտորական Եզրակացություն

«Մոզ» ՈւՎԿ ՍՊԸ-ի մասնակցին և Տնօրենների խորհրդին

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «Մոզ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՍՊԸ-ի (Կազմակերպություն) ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունը՝ առ 31 դեկտեմբերի 2020թ., այդ ամսաթվին ավարտված տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունները, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները, որոնք ներառում են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերը և այլ բացատրական տեղեկատվություն:

Մեր կարծիքով, կից ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում Կազմակերպության ֆինանսական վիճակը 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, ինչպես նաև այդ ամսաթվին ավարտված տարվա ֆինանսական արդյունքները և դրամական հոսքերը՝ Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) համաձայն:

Կարծիքի հիմք

Մենք աուդիտն իրականացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը լրացուցիչ ներկայացված է մեր եզրակացության «Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք Կազմակերպությունից՝ համաձայն Հաշվապահների Եթիկայի միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակած Պրոֆեսիոնալ հաշվապահների Եթիկայի միջազգային կանոնագրի (ներառյալ՝ Անկախության միջազգային ստանդարտները) (ՀԷՄՍԻ կանոնագիրը) և Հայաստանի Հանրապետությունում ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի նկատմամբ կիրառելի Եթիկայի պահանջների, և կատարել ենք Եթիկային վերաբերող մեր այլ պարտականություններն այս պահանջներին և ՀԷՄՍԻ կանոնագրին համապատասխան: Մենք գտնում ենք, որ ձեռք ենք բերել բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ՝ մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Ղեկավարության և կառավարման օղակներում գտնվող անձանց պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ համաձայն ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման, և այնպիսի ներքին հսկողության համար, որն ըստ ղեկավարության անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է Կազմակերպության անընդհատ գործելու կարողության գնահատման համար՝ անհրաժեշտության դեպքում բացահայտելով անընդհատությանը վերաբերող հարցերը, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքը կիրառելու համար, եթե առկա չէ ղեկավարության՝ Կազմակերպությունը լուծարելու կամ գործունեությունը դադարեցնելու մտադրություն, կամ չկա դրանից խուսափելու իրատեսական այլընտրանք:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձիք պատասխանատու են Կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվողականության գործընթացի վերահսկման համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում առ այն, որ ֆինանսական հաշվետվություններն, ամբողջությամբ վերցված, զերծ են Եական խեղաթյուրումներից, անկախ դրանց խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացման հանգամանքից և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, սակայն այն չի երաշխավորում, որ ԱՄՍ-ներին համապատասխան իրականացված աուդիտի ընթացքում միշտ կհայտնաբերվի Եական խեղաթյուրումը՝ վերջինիս առկայության դեպքում: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի արդյունքում և համարվում են Եական, երբ խելամտորեն կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողների՝ այդ ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

ԱՄՍ-ների համաձայն իրականացվող աուդիտի ողջ ընթացքում մենք կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում մասնագիտական կասկածամտություն: Մենք նաև՝

- հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով ֆինանսական հաշվետվությունների Եական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր այդ ռիսկերին արձագանքելու համար և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած Եական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկն ավելի մեծ է, քան սխալի հետևանքով Եական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնավոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի շրջանցում:
- պատկերացում ենք կազմում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր նախագծելու, և ոչ թե Կազմակերպության ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար:
- գնահատում ենք կիրառվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության տեղին լինելը և ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և կից բացահայտումների խելամտությունը:
- եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և, հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք, արդյոք առկա է Եական անորոշություն դեպքերի կամ հանգամանքները հետ կապված, որոնք կարող են նշանակալի կասկած հարուցել Կազմակերպության անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է Եական անորոշություն, մեզանից պահանջվում է մեր աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումներին, կամ, եթե այդ բացահայտումները բավարար չեն, ձևավորել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Այնուամենայնիվ, ապագա դեպքերը կամ հանգամանքները կարող են հանգեցնել Կազմակերպության կողմից անընդհատության հիմունքով գործունեության իրականացման դադարեցմանը:

- գնահատում ենք ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքը և բովանդակությունը, ներառյալ բացահայտումները և գնահատում ենք, թե արդյոք ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացնում են իրենց հիմքում ընկած գործառնություններն ու իրադարձություններն այնպիսի ձևով, որը թույլ է տալիս ապահովել ճշմարիտ ներկայացում:

Ի թիվս այլ հարցերի, մենք տեղեկացնում ենք կառավարման օղակներում գտնվող անձանց աուդիտի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

Այս անկախ աուդիտորական եզրակացության ներկայացման հիմք հանդիսացող աուդիտի իրականացման համար պատասխանատու գործընկերն է՝

Տիգրան Գասպարյան
Ղեկավար գործընկեր, «Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ-ի տնօրեն

KPMG Armenia LLC

«Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
12 հուլիսի 2021թ.

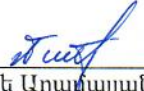
«Մոզո» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՍՊԸ
 Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվություն
 2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

	Ծնթգ.	2020թ. հազ. դրամ	2019թ. հազ. դրամ
Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ	4	3,854,279	4,996,462
Տոկոսային ծախս	4	(981,081)	(1,117,970)
Չուտ տոկոսային եկամուտ		2,873,198	3,878,492
Միջնորդավճարների և այլ վճարների գծով ծախս		(72,231)	(93,187)
Միջնորդավճարների և այլ վճարների գծով զուտ ծախս		(72,231)	(93,187)
Չուտ (կորուստ)/օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից		(668,672)	160,309
Երաշխավորության վերաչափում	12	44,068	(108,628)
Չուտ այլ գործառնական եկամուտ	5	389,123	355,329
Գործառնական եկամուտ		2,565,486	4,192,315
Հաճախորդներին տրված վարկերի արժեզրկումից կորուստ	9	(2,670,401)	(1,872,127)
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների այլ դուրսգրում		(139,582)	(38,822)
Գործառնական եկամուտ արժեզրկումից հետո		(244,497)	2,281,366
Անձնակազմի գծով ծախսեր		(481,125)	(479,908)
Այլ վաճառքի, ընդհանուր և վարչական ծախսեր	6	(1,208,908)	(1,366,648)
(Վնաս)/շահույթ նախքան շահութահարկով հարկումը		(1,934,530)	434,810
Շահութահարկի գծով օգուտ/(ծախս)	7	8,154	(61,716)
(Վնաս)/շահույթ տարվա համար		(1,926,376)	373,094
(Վնաս)/շահույթ և ընդամենը համապարփակ (վնաս)/եկամուտ տարվա համար		(1,926,376)	373,094

6-ից 49-րդ էջերում ներկայացված ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են ղեկավարության կողմից 2021թ. հուլիսի 12-ին և ստորագրվել են վերջինիս անունից:

 Հակոբ Մանուկյան
 Գլխավոր տնօրեն

 Մարինե Աղաբալյան
 Գլխավոր հաշվապահ

	Ծնթգ.	2020թ. հազ. դրամ	2019թ. հազ. դրամ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	8	63,686	131,964
Ավանդներ		-	403,893
Հաճախորդներին տրված վարկեր	9	6,181,520	10,555,332
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ		45,420	76,446
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ		91,102	108,938
Հետաձգված հարկային ակտիվ	7	76,787	68,633
Վարկերի հավաքագրման գծով ստացվելիք գումարներ		50,784	175,130
Այլ ակտիվներ		150,930	72,027
Ընթացիկ հարկային ակտիվ		66,810	27,633
Ընդամենը ակտիվներ		6,727,039	11,619,996
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ			
Վարկեր բանկերից և ֆինանսական կազմակերպություններից	10	5,893,809	9,724,145
Վարձակալության գծով պարտավորություններ		101,416	119,668
Ֆինանսական երաշխավորության գծով պահուստ	12	78,572	196,070
Այլ պարտավորություններ	11	436,463	386,958
Ընդամենը պարտավորություններ		6,510,260	10,426,841
ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ			
Կանոնադրական կապիտալ	15	1,750,000	800,000
Այլ պահուստներ	12	(97,462)	(97,462)
(Կուտակված վնաս)/չբաշխված շահույթ		(1,435,759)	490,617
Ընդամենը սեփական կապիտալ		216,779	1,193,155
Ընդամենը պարտավորություններ և սեփական կապիտալ		6,727,039	11,619,996

	2020թ. հազ. դրամ	2019թ. հազ. դրամ
Դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից		
Ստացված տոկոսներ	3,672,592	4,482,257
Վճարված տոկոսներ	(1,010,105)	(1,088,883)
Վճարված միջնորդավճարներ և այլ վճարներ	(72,231)	(93,187)
Վճարված վարչական և այլ գործառնական ծախսեր	(1,096,341)	(1,313,719)
Վճարված անձնակազմի գծով ծախսեր և հարակից հարկեր	(481,125)	(459,536)
Այլ եկամուտ	302,280	243,833
Գործառնական գործունեությունից ստացված դրամական հոսքեր նախքան գործառնական ակտիվների և պարտավորությունների փոփոխությունները	1,315,070	1,770,765
Գործառնական ակտիվների (ան)/նվազում		
Հանախորդներին տրված վարկեր	1,716,563	(6,300,592)
Վարկերի հավաքագրման գծով ստացվելիք գումարներ	124,346	(149,317)
Այլ ակտիվներ	(90,932)	(47,601)
Գործառնական պարտավորությունների ան/(նվազում)		
Այլ պարտավորություններ	(27,104)	143,463
Գործառնական գործունեությունից ստացված/գործառնական գործունեության համար (օգտագործված) գուտ դրամական միջոցներ՝ նախքան շահութահարկի վճարումը	3,037,943	(4,583,282)
Վճարված շահութահարկ	(39,177)	(171,987)
Գործառնական գործունեությունից ստացված/գործառնական գործունեության համար (օգտագործված) գուտ դրամական միջոցներ	2,998,766	(4,755,269)
Դրամական հոսքեր ներդրումային գործունեությունից		
Ժամկետային ավանդների ելքագրում	400,000	2,100,000
Ժամկետային ավանդների գծով ստացված տոկոսներ	32,846	196,854
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում	(11,066)	(46,742)
Ներդրումային գործունեությունից ստացված գուտ դրամական հոսքեր	421,780	2,250,112
Դրամական հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից		
Մուտքեր ստացված վարկերից	3,074,876	13,224,944
Ստացված վարկերի մարում	(7,431,810)	(10,531,645)
Կանոնադրական կապիտալի ներգրավում	950,000	-
Վարձակալության գծով պարտավորությունների գծով վճարումներ	(44,679)	(46,822)
Ֆինանսավորման գործունեության համար (օգտագործված)/ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված գուտ դրամական հոսքեր	(3,451,613)	2,646,477
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների գուտ (նվազում)/ան	(31,067)	141,320
Փոխանակման փոխարժեքի փոփոխության ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա	(37,211)	(24,848)
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները տարեսկզբի դրությամբ	131,964	15,492
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները տարեվերջի դրությամբ	63,686	131,964
8		

Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

հազ. դրամ	Կանոնադրական կապիտալ	Այլ պահուստներ	Զբաղիված շահույթ/ (կուտակված վնաս)	Ընդամենը
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	800,000	(93,456)	117,523	824,067
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք				
Շահույթ տարվա համար	-	-	373,094	373,094
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք տարվա համար	-	-	373,094	373,094
Գործառնություններ սեփականատերերի հետ՝ գրանցված ուղղակիորեն սեփական կապիտալում				
Կապակցված կողմին տրամադրված երաշխավորության վերաչափման ազդեցությունը՝ առանց 879 հազար դրամ գումարով գուտ հետաձգված հարկի (Ծանոթագրություն 8)	-	(4,006)	-	(4,006)
Ընդամենը գործառնություններ սեփականատերերի հետ	-	(4,006)	-	(4,006)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	800,000	(97,462)	490,617	1,193,155
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2020թ.	800,000	(97,462)	490,617	1,193,155
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք				
Վնաս տարվա համար	-	-	(1,926,376)	(1,926,376)
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք տարվա համար	-	-	(1,926,376)	(1,926,376)
Գործառնություններ սեփականատերերի հետ՝ գրանցված ուղղակիորեն սեփական կապիտալում				
Կանոնադրական կապիտալի ներգրավում	950,000	-	-	950,000
Ընդամենը գործառնություններ սեփականատերերի հետ	950,000	-	-	950,000
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2020թ.	1,750,000	(97,462)	(1,435,759)	216,779

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

1 Ներածություն

(ա) Կազմակերպչական կառուցվածքը և հիմնական գործունեությունը

«Մոզո» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՍՊԸ-ն (Կազմակերպություն) հիմնադրվել է 2017թ-ին՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն:

Կազմակերպության հիմնական գործունեությունը ֆիզիկական անձանց արագ և կոնվերգենտ ծառայությունների մատուցումն է Հայաստանում՝ առաջարկելով ավտոմեքենայի գրավով վարկեր, ավտոմեքենային ձեռքբերման վարկեր և Մոզո «Հիմա» արագ, գրավով չսպասհովված կարճաժամկետ վարկեր (այսուհետ՝ Մոզո «Հիմա»): Կազմակերպության գործունեությունը կարգավորվում է ՀՀ կենտրոնական բանկի (ՀՀ ԿԲ) կողմից: Կազմակերպությունն իր գործունեությունն իրականացնում է ՀՀ ԿԲ-ի կողմից 2017թ. հունիսի 23-ին տրված թիվ 42 վարկային կազմակերպության լիցենզիայի համաձայն:

Կազմակերպության իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010, Վարդանանց փ. 18/2, գրասենյակներ 4, 5 և 6:

Կազմակերպությունն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանի տարածաշրջաններում գտնվող 6 մասնաճյուղերի միջոցով:

Կազմակերպության միակ մասնակիցն է «Մոզո Բալթիքս ընդ Կաուկասուս» բաժնետիրական ընկերությունը, որը «Մոզո Փայնենս ԷսԷչ» ընկերության դուստր ընկերությունն է:

Կապակցված կողմերի հետ գործարքների մանրամասները ներկայացված են Ծանոթագրություն 17-ում:

(բ) Հայաստանի գործարար միջավայրը

Կազմակերպությունն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանում: Ուստի, Կազմակերպության գործունեության վրա ազդեցություն են ունենում Հայաստանի տնտեսությունը և ֆինանսական շուկան, որոնց բնորոշ են զարգացող շուկայի հատկանիշներ: Իրավական, հարկային և օրենսդրական համակարգերը շարունակում են զարգանալ, սակայն կարող են ունենալ տարբեր մեկնաբանություններ և ենթակա են հաճախակի փոփոխությունների, ինչը, այլ իրավական և ֆինանսական խոչընդոտների հետ մեկտեղ, լրացուցիչ բարդություններ է ստեղծում Հայաստանում գործող կազմակերպությունների համար:

2020թ. սեպտեմբերին Լեռնային Ղարաբաղում վերսկսված զինված հակամարտությունը, որին հաջորդեց հրադադարի մասին համաձայնագիրը Լեռնային Ղարաբաղի վիճելի տարածքների շուրջ, Covid-19 համավարակն ավելի մեծացրեցին Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեության իրականացման պայմանների հետ կապված անորոշությունը:

Ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են Կազմակերպության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա Հայաստանի գործարար միջավայրի ազդեցության ղեկավարության գնահատականը: Այսպես գործարար միջավայրը կարող է տարբերվել ղեկավարության գնահատականից:

2 Պատրաստման հիմունքներ

(ա) Համապատասխանության հավաստում

Այս ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) պահանջների համաձայն:

(բ) Անընդհատություն

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են անընդհատության հիմունքով, որը ենթադրում է, որ Կազմակերպությունը կկարողանա շարունակել իր գործունեությունը և իրացնել իր ակտիվները և կատարել պարտավորությունները բնականոն գործունեության ընթացքում:

Կազմակերպությունը կրել է 1,926,376 հազար դրամի չափով վնաս 2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար, որի արդյունքում գուտ ակտիվները նվազել են 976,376 հազար դրամով 2020թ-ին:

Վերջնական մայր կազմակերպությունը համաձայնել է Կազմակերպությանը տրամադրել ֆինանսական և այլ աջակցություն, որը կարող է պահանջվել, որպեսզի Կազմակերպությունը հնարավորություն ունենա շարունակել իր գործունեությունը: Բացի այդ, Կազմակերպությունը որոշել է դադարեցնել Մոզո «Հիմա» վարկերի տրամադրումը, ինչը, դեկավարության գնահատմամբ, թույլ կտա բարելավել Կազմակերպության ֆինանսական վիճակը:

Ուստի, դեկավարությունը գտնում է, որ չկա էական անորոշություն անընդհատության հիմունքով գործունեությունը շարունակելու Կազմակերպության կարողության հետ կապված:

(գ) Չափման հիմունքներ

Այս ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են սկզբնական արժեքի հիմունքով:

(դ) Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը ՀՀ դրամն է («դրամ»), որը Կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթն է և այս ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման արժույթը: Ֆինանսական ամբողջ տեղեկատվությունը ներկայացված է դրամով՝ հազարների ճշտությամբ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ կատարվում են այլ նշումներ:

(ե) Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում

Ֆինանսական հաշվետվությունները ՖՀՄՍ պահանջներին համապատասխան պատրաստելու համար դեկավարությունից պահանջվում է կատարել մի շարք դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների, եկամտի և ծախսերի ներկայացված գումարների վրա: Փաստացի արդյունքները կարող են տարբերվել այդ գնահատումներից:

Գնահատումները և հիմքում ընկած ենթադրությունները շարունակաբար վերանայվում են: Հաշվապահական հաշվառման գնահատումների վերանայումները ճանաչվում են այն ժամանակաշրջանում, որում վերանայվել են, և այն ապագա ժամանակաշրջաններում, որոնց վրա կարող են ազդեցություն ունենալ:

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ընթացքում կատարված այն կարևոր դատողությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք նշանակալի ազդեցություն ունեն ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների վրա, և այն ենթադրությունների և գնահատման անորոշության վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնց դեպքում առկա է նշանակալի ռիսկ, որ դրանք հաջորդ ֆինանսական տարում կարող են հանգեցնել էական ճշգրտումների, ներկայացված է հետևյալ ծանոթագրություններում.

- ֆինանսական ակտիվների դասակարգում. այն բիզնես մոդելի գնահատում, որի շրջանակում պահվում են ակտիվները, և գնահատում, արդյոք ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները հանդիսանում են միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ – Ծանոթագրություն 3 (ե) (i),
- չափանիշների սահմանում որոշելու համար, արդյոք տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի պարտքային ռիսկի նշանակալի ան սկզբնական ճանաչումից ի վեր, որոշելու համար ակնկալվող պարտքային կորուստների (ԱՊԿ) չափման մեջ ապագայամետ տեղեկատվությունը ներառելու մեթոդաբանությունը և ակնկալվող պարտքային կորուստների չափման համար օգտագործվող մոդելների ընտրություն և հաստատում – Ծանոթագրություն 14 (բ),

- ֆինանսական գործիքների արժեզրկում. ելակետային տվյալների որոշում ակնկալվող պարտքային կորուստների գնահատման մոդելի համար, այդ թվում՝ ապագայամետ տեղեկատվության ներառումը – Ծանոթագրություն 14 (բ),
- մայր կազմակերպությանը տրամադրված երաշխավորության իրական արժեքի որոշում – Ծանոթագրություն 12,
- ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների իրական արժեքի գնահատում – Ծանոթագրություն 18:

3 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասեր

Ստորև ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը հետևողականորեն կիրառվել է այս ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների համար:

(ա) Արտարժույթ

Արտարժույթով գործառնությունները վերահաշվարկվում << դրամի գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով:

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժույթով դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերահաշվարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի այդ օրվա փոխարժեքով: Դրամային հոդվածների հետ կապված արտարժույթով գործառնությունների գծով օգուտը կամ վնասն իրենից ներկայացնում է տարբերություն ժամանակաշրջանի սկզբի դրությամբ ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված, ժամանակաշրջանի համար արդյունավետ տոկոսադրույքով հաշվարկված տոկոսների ու վճարումների մասով ճշգրտված ամորտիզացված արժեքի և հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ գործող փոխարժեքով վերահաշվարկված ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված ամորտիզացված արժեքի միջև:

Իրական արժեքով չափվող արտարժույթով ոչ դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերահաշվարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի իրական արժեքի որոշման ամսաթվի փոխարժեքով: Սկզբնական արժեքով չափվող արտարժույթով ոչ դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում են գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով:

Վերահաշվարկից առաջացող փոխարժեքային տարբերությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

(բ) Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ներառում են կանխիկ դրամական միջոցները ընթացիկ հաշիվների մնացորդները և բանկերում պահվող ցպահանջ ավանդները: Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

(գ) Տոկոսներ

Արդյունավետ տոկոսադրույք

Տոկոսային եկամուտը և ծախսը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Արդյունավետ տոկոսադրույքն այն դրույքն է, որը ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի համար գնահատված ապագա դրամական վճարումները կամ մուտքերը գեղջում է ճիշտ մինչև՝

- ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեք կամ
- ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեք:

Ֆինանսական գործիքների, բացառությամբ ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ակտիվների, արդյունավետ տոկոսադրույքը հաշվարկելիս Կազմակերպությունը գնահատում է ապագա դրամական հոսքերը՝ դիտարկելով ֆինանսական գործիքի բոլոր պայմանագրային պայմանները, սակայն առանց հաշվի առնելու ակնկալվող պարտքային կորուստները: Ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների համար հաշվարկվում է պարտքային ռիսկով ճշգրտված արդյունավետ տոկոսադրույք՝ կիրառելով գնահատված ապագա դրամական հոսքերը՝ ներառյալ ակնկալվող պարտքային կորուստները:

Արդյունավետ տոկոսադրույքի հաշվարկը ներառում է գործարքի գծով ծախսումները և վճարված կամ ստացված բոլոր միջնորդավճարները և գումարները, որոնք կազմում են արդյունավետ տոկոսադրույքի անբաժանելի մասը: Գործարքի գծով ծախսումները ներառում են այն լրացուցիչ ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի են ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը կամ թողարկմանը:

Ամորտիզացված արժեք և համախառն հաշվեկշռային արժեք

Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեքն այն գումարն է, որով ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական պարտավորությունը չափվում է սկզբնական ճանաչման պահին՝ հանած մայր գումարի վճարումները, գումարած կամ հանած արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված սկզբնական և մարման ենթակա գումարների միջև տարբերության կուտակային ամորտիզացիան և, ֆինանսական ակտիվների համար՝ ճշգրտված ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստով:

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը ֆինանսական ակտիվի ամորտիզացված արժեքն է նախքան ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստի գծով ճշգրտումը:

Տոկոսային եկամտի և ծախսի հաշվարկ

Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության արդյունավետ տոկոսադրույքը հաշվարկվում է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության սկզբնական ճանաչման պահին: Տոկոսային եկամուտը և ծախսը հաշվարկելիս արդյունավետ տոկոսադրույքը կիրառվում է ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ (եթե ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված չէ) կամ պարտավորության ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Արդյունավետ տոկոսադրույքը վերանայվում է լողացող դրույքով գործիքների դրամական հոսքերի պարբերական վերագնահատման արդյունքում՝ շուկայական դրույքների փոփոխություններն արտացոլելու նպատակով:

Այնուամենայնիվ, սկզբնական ճանաչումից հետո պարտքային առումով արժեզրկված դարձած ֆինանսական ակտիվների համար տոկոսային եկամուտը հաշվարկվում է կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքը ֆինանսական ակտիվի ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Եթե ակտիվն այլևս չի համարվում պարտքային առումով արժեզրկված, տոկոսային եկամտի հաշվարկը կրկին իրականացվում է համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ:

Սկզբնական ճանաչման պահին պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների համար տոկոսային եկամուտը հաշվարկվում է կիրառելով պարտքային ռիսկով ճշգրտված արդյունավետ տոկոսադրույքն ակտիվի ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Տոկոսային եկամտի հաշվարկը չի իրականացվում համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ, նույնիսկ եթե ակտիվի պարտքային ռիսկը նվազում է:

Տեղեկատվությունն այն մասին, թե որ դեպքերում են ֆինանսական ակտիվները համարվում պարտքային առումով արժեզրկված, ներկայացված է Ծանոթագրություն 3 (ե) (iv) կետում:

Ներկայացում

Ծահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում ներկայացված արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտը ներառում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների գծով տոկոսները: Ծահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում ներկայացված տոկոսային ծախսը ներառում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորությունների գծով տոկոսային ծախսը:

(դ) Վճարներ և միջնորդավճարներ

Վճարների և միջնորդավճարների տեսքով եկամուտը և ծախսերը, որոնք կազմում են ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության արդյունավետ տոկոսադրույքի անբաժանելի մասը, ներառվում են արդյունավետ տոկոսադրույքի հաշվարկում (տես Ծանոթագրություն 3 (գ)):

Վճարների և միջնորդավճարների տեսքով այլ ծախսերը հիմնականում վերաբերում են բանկերի միջնորդավճարներին և սպասարկման վճարներին, որոնք ծախսագրվում են ծառայությունը ստանալիս:

(ե) Ֆինանսական ակտիվներ և ֆինանսական պարտավորություններ

(i) Դասակարգում

Ֆինանսական ակտիվներ

Սկզբնական ճանաչման պահին ֆինանսական ակտիվը դասակարգում է որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող, իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող կամ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

Ֆինանսական ակտիվը չափվում է ամորտիզացված արժեքով, եթե այն բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախորոշված չէ որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող.

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի շրջանակում, որի նպատակն է պահել ակտիվը պայմանագրային դրամական հոսքեր հավաքելու համար և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացնում են դրամական հոսքեր, որոնք միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ են:

Պարտքային գործիքը չափվում է իրական արժեքով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով, եթե այն բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախորոշված չէ որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող.

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի շրջանակում, որի նպատակն իրագործվում է թե՛ պայմանագրային դրամական հոսքերը հավաքելու և թե՛ ֆինանսական ակտիվները վաճառելու միջոցով և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացնում են դրամական հոսքեր, որոնք միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ են:

Մյուս բոլոր ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

Բացի այդ, սկզբնական ճանաչման պահին Կազմակերպությունը կարող է անշրջելիորեն նախորոշել ֆինանսական ակտիվը, որն այլապես բավարարում է ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվելու պահանջները, որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, եթե դա կվերացնի կամ էականորեն կնվազեցնի հաշվառման անհամապատասխանությունը, որը հակառակ դեպքում կառաջանար:

Բիզնես մոդելի գնահատում

Կազմակերպությունը պորտֆելի մակարդակով գնահատում է այն բիզնես մոդելի նպատակը, որի շրջանակում պահվում է ակտիվը, քանի որ այս գնահատումը լավագույնս արտացոլում է գործունեությունը կառավարելու և ղեկավարությանը տեղեկատվություն տրամադրելու եղանակը:

Այդ դեպքում դիտարկվում է հետևյալ տեղեկատվությունը.

- պորտֆելի համար սահմանված քաղաքականությունը և նպատակները և այդ քաղաքականության աշխատանքը գործնականում: Մասնավորապես, արդյոք ղեկավարության ռազմավարության նպատակն է ապահովել պայմանագրով նախատեսված տոկոսային եկամտի ստացումը, ապահովել տոկոսային որոշակի եկամտաբերության մակարդակը, համապատասխանեցնել ֆինանսական ակտիվների ժամկետներն այն պարտավորությունների ժամկետներին, որոնք ֆինանսավորում են այդ ակտիվներով, կամ իրացնել դրամական հոսքերն ակտիվների վաճառքի միջոցով:
- ինչպես է գնահատվում պորտֆելի կատարողականը և ինչպես է այդ տեղեկատվությունը հաղորդվում Կազմակերպության ղեկավարությանը:
- բիզնես մոդելի (և այդ բիզնես մոդելում պահվող ֆինանսական ակտիվների) վրա ազդող ռիսկերը և այդ ռիսկերի կառավարման եղանակը:
- ինչպես են վարձատրվում բիզնեսի ղեկավարները (օրինակ՝ արդյոք վարձատրությունը հիմնված է կառավարվող ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքի, թե՛ հավաքված դրամական հոսքերի վրա):
- նախորդ ժամանակաշրջաններում վաճառքների հաճախականությունը, ծավալը և ժամկետները, այդ վաճառքների պատճառները և ապագա վաճառքների հետ կապված ակնկալիքները: Այնուամենայնիվ, վաճառքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը չի դիտարկվում մեկուսի, այն դիտարկվում է որպես մեկ ընդհանուր վերլուծության մաս առ այն, թե ինչպես են իրագործվում ֆինանսական ակտիվների կառավարման համար Կազմակերպության առաջադրված նպատակները և ինչպես են իրացվում դրամական հոսքերը:

Ֆինանսական ակտիվները, որոնք պահվում են առևտրական նպատակով կամ կառավարվում են և որոնց արդյունքը գնահատվում է իրական արժեքի հիմունքով, չափվում են իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով, քանի որ չեն պահվում ոչ պայմանագրային դրամական հոսքեր հավաքելու և ոչ էլ՝ թե՛ պայմանագրային դրամական հոսքեր հավաքելու և թե՛ ֆինանսական ակտիվներ վաճառելու համար:

Գնահատում, արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ են

Այս գնահատման նպատակների համար «մայր գումարը» սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքը սկզբնական ճանաչման պահին: «Տոկոսը» սահմանվում է որպես փողի ժամանակակից արժեքի և որոշակի ժամանակահատվածում չմարված մայր գումարի հետ կապված պարտքային ռիսկի և փոխատվության հետ առնչվող այլ հիմնական ռիսկերի ու ծախսերի (օրինակ՝ իրացվելիության ռիսկի և վարչական ծախսերի) համար հատուցում և ներառում է շահույթի մարժան:

Գնահատելու համար, արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ են, Կազմակերպությունը դիտարկում է գործիքի պայմանագրային պայմանները: Այս դիտարկումը ներառում է այն գնահատումը, արդյոք ֆինանսական ակտիվը պարունակում է այնպիսի պայմանագրային պայման, որը կարող է այնպես փոխել պայմանագրային դրամական հոսքերի ժամկետները կամ գումարը, որ ֆինանսական ակտիվը չբավարարի այս պայմանը: Գնահատումն իրականացնելիս Կազմակերպությունը դիտարկում է հետևյալը.

- պայմանական դեպքերը, որոնք կարող են փոխել դրամական հոսքերի գումարը և ժամկետները,
- լծակավորման հատկանիշը,
- վաղաժամ մարման և ժամկետի երկարաձգման պայմանները,
- պայմանները, որոնք սահմանափակում են Կազմակերպության պահանջը որոշակի ակտիվներից առաջացող դրամական հոսքերով (օրինակ՝ առանց ռեզրեսի իրավունքի ակտիվների գծով պայմանավորվածությունների), և
- հատկանիշները, որոնք փոփոխում են փողի ժամանակակից արժեքի համար հատուցումը, օրինակ՝ տոկոսադրույքների պարբերաբար վերասահմանումը:

Վերադասակարգում

Ֆինանսական ակտիվները չեն վերադասակարգվում սկզբնական ճանաչումից հետո, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Կազմակերպությունը փոխում է ֆինանսական ակտիվների կառավարման իր բիզնես մոդելը:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Կազմակերպությունն իր ֆինանսական պարտավորությունները, բացառությամբ ֆինանսական երաշխավորությունների և փոխատվության հանձնառությունների, դասում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորությունների դասին:

Վերադասակարգում

Ֆինանսական պարտավորությունները չեն վերադասակարգվում սկզբնական ճանաչումից հետո:

(ii) Ապահանջում

Ֆինանսական ակտիվներ

Կազմակերպությունն ապահանջում է ֆինանսական ակտիվն այն դեպքում, երբ ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցնում են իրենց ուժը, կամ երբ փոխանցում է դրամական հոսքեր ստանալու իրավունքներն այնպիսի գործարքում, որում փոխանցվում են ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, կամ որում Կազմակերպությունը ոչ փոխանցում, ոչ էլ պահպանում է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն և հատույցները և չի պահպանում ֆինանսական ակտիվի նկատմամբ հսկողությունը:

Ֆինանսական ակտիվն ապահանջելիս ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի (կամ ապահանջված մասի վրա բաշխված հաշվեկշռային արժեքի) և (i) ստացված հատուցման (ներառյալ ձեռք բերված որևէ նոր ակտիվ՝ հանած ստանձնած որևէ նոր պարտավորություն) և (ii) այլ համապարփակ արդյունքում ճանաչված կուտակային օգուտի կամ կորստի գումարի տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Ապահանջման պահանջները բավարարող փոխանցված ֆինանսական ակտիվներում Կազմակերպության կողմից ստեղծված կամ պահպանված մասնակցությունը ճանաչվում է որպես առանձին ակտիվ կամ պարտավորություն:

Գործարքներում, որոնցում Կազմակերպությունը ոչ պահպանում է, ոչ էլ փոխանցում է ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, և պահպանում է ակտիվի նկատմամբ հսկողությունը, Կազմակերպությունը շարունակում է ճանաչել ֆինանսական ակտիվն այդ ֆինանսական ակտիվում իր շարունակվող ներգրավվածության չափով, որն այն չափն է, որով Կազմակերպությունը ենթարկվում է փոխանցված ակտիվի արժեքի փոփոխությունների ազդեցությանը:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Կազմակերպությունն ապահանջում է ֆինանսական պարտավորությունն այն դեպքում, երբ իր պայմանագրային պարտականությունները կատարվում են, կամ չեղյալ են համարվում, կամ ուժը կորցնում են:

(iii) Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների փոփոխում

Ֆինանսական ակտիվներ

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները փոփոխվում են, Կազմակերպությունը գնահատում է, արդյոք փոփոխված ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են («նշանակալի փոփոխություն»), ապա սկզբնական

Ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս դեպքում սկզբնական ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչվում է և ճանաչվում է նոր ֆինանսական ակտիվ իրական արժեքով՝ գումարած պայմաններին համապատասխանող գործարքի գծով ծախսումները:

Որպես փոփոխության մաս ստացված վճարները հաշվառվում են հետևյալ կերպ.

- վճարները, որոնք դիտարկվում են նոր ակտիվի իրական արժեքը որոշելիս, և վճարները, որոնք իրենցից ներկայացվում են պայմաններին համապատասխանող գործարքի գծով ծախսումների հատուցում, ներառվում են ակտիվի սկզբնական չափման մեջ,
- մյուս վճարները ներառվում են շահույթում կամ վնասում՝ որպես ապաճանաչումից օգուտի կամ կորուստի մաս:

Գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների դրամական հոսքերի փոփոխությունները չեն դիտարկվում որպես փոփոխություն, եթե բխում են գոյություն ունեցող պայմանագրային պայմաններից:

Կազմակերպությունն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում, այսինքն, գնահատում է, արդյոք սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են փոփոխված կամ փոխարինված ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերից: Կազմակերպությունը գնահատում է փոփոխության նշանակալի լինելը դիտարկելով քանակական և որակական գործոնները հետևյալ հերթականությամբ՝ որակական գործոններ, քանակական գործոններ, որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցություն: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են, ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս գնահատումն իրականացնելիս Կազմակերպությունը կիրառում է կիրառում է ֆինանսական պարտավորությունների ապաճանաչման համար օգտագործված ուղեցույցին նմանատիպ ուղեցույց:

Կազմակերպությունը եզրահանգում է, որ փոփոխությունը նշանակալի է հետևյալ որակական գործոնների հիման վրա.

- ֆինանսական ակտիվի արժույթի փոփոխություն,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխություն,
- ֆինանսական ակտիվի պայմանների այնպիսի փոփոխություն, որը հանգեցնում է միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ հանդիսանալու չափանիշի հետ անհամապատասխանությանը:

Եթե դրամական հոսքերի փոփոխությունը պայմանավորված է փոխառուի ֆինանսական դժվարություններով, ապա որպես կանոն փոփոխության նպատակն է առավելագույն չափով հետ ստանալ/վերականգնել ակտիվը պայմանագրի սկզբնական պայմաններով, այլ ոչ՝ սկզբնավորել նոր ակտիվ նշանակալիորեն տարբեր պայմաններով: Եթե Կազմակերպությունը մտադիր է այնպես փոփոխել ֆինանսական ակտիվը, որպեսզի ներվեն դրամական հոսքերը, ապա այն նախ դիտարկում է, արդյոք ակտիվի մի մասը պետք է դուրսգրվի նախքան փոփոխությունը կատարելը (տես՝ ստորև դուրսգրման քաղաքականություն): Այս մոտեցումն ազդում է քանակական գնահատման արդյունքի վրա և նշանակում է, որ ապաճանաչման չափանիշները միշտ չէ որ բավարարվում են նման դեպքերում: Կազմակերպությունն իրականացնում է նաև որակական գնահատում գնահատելու համար փոփոխության նշանակալի լինելը:

Եթե ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով՝ այլ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվի փոփոխությունը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչմանը, Կազմակերպությունը նախ վերահաշվարկում է ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը, կիրառելով ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը, և արդյունքում առաջացող ճշգրտումը ճանաչում է որպես փոփոխումից օգուտ կամ կորուստ շահույթում կամ վնասում: Լողացող տոկոսադրույքով ֆինանսական ակտիվների համար փոփոխումից օգուտը կամ կորուստը հաշվարկելու համար օգտագործված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը ճշգրտվում է արտացոլելու համար ընթացիկ շուկայական պայմանները փոփոխության պահին: Փոփոխման շրջանակում ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար կամ ստացված վճար ճշգրտում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի մնացած ժամկետի ընթացքում:

Եթե նման փոփոխությունն իրականացվում է փոխառուի ֆինանսական դժվարությունների պատճառով, ապա օգուտը կամ կորուստը ներկայացվում է արժեզրկումից կորուստների հետ միասին: Մյուս դեպքերում այն ներկայացվում է որպես արդյունավետ տոկոսադրույքով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ:

Հաստատուն տոկոսադրույքով վարկերի համար, որոնց դեպքում փոխառուն հնարավորություն ունի վաղաժամ մարել վարկն անվանական արժեքով՝ առանց էական տուգանքի, Կազմակերպությունը հաշվառում է տոկոսադրույքի փոփոխությունը մինչև ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքի մակարդակը՝ կիրառելով լողացող տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքների համար գործող ուղեցույցը: Սա նշանակում է, որ արդյունավետ տոկոսադրույքը ճշգրտվում է առաջընթաց:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Կազմակերպությունն ապահանջում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ փոփոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պարտավորության դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Այս դեպքում փոփոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն իրական արժեքով: Մարված ֆինանսական պարտավորության և փոփոխված պայմաններով նոր ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքների տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում: Վճարված հատուցումը ներառում է փոխանցված ոչ ֆինանսական ակտիվները (առկայության դեպքում) և ստանձնած պարտավորությունները, այդ թվում՝ նոր փոփոխված ֆինանսական պարտավորությունը:

Կազմակերպությունն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում՝ դիտարկելով որակական գործոնները, քանակական գործոնները և որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցությունը: Կազմակերպությունը եզրահանգում է, որ փոփոխությունը նշանակալի է հետևյալ որակական գործոնների հիման վրա.

- ֆինանսական պարտավորության արժույթի փոփոխություն,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխություն,
- փոխարկման հնարավորության ներառում,
- ֆինանսական պարտավորության ստորադասության փոփոխություն:

Քանակական գնահատման համար պայմանները նշանակալիորեն տարբեր են, եթե նոր պայմաններով դրամական հոսքերի գեղչված ներկա արժեքը, ներառյալ վճարված վճարները գուտ ստացված վճարներով և գեղչված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով, նվազագույնը 10 տոկոսով տարբերվում է սկզբնական ֆինանսական պարտավորության մնացած դրամական հոսքերի գեղչված ներկա արժեքից:

Եթե ֆինանսական պարտավորության փոփոխությունը չի բավարարում ապահանջման պայմանները, պարտավորության ամորտիզացված արժեքը վերահաշվարկվում է, գեղչելով փոփոխված դրամական հոսքերը սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով, և արդյունքում առաջացող օգուտը կամ կորուստը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում: Լողացող դրույքով ֆինանսական պարտավորությունների համար փոփոխումից օգուտը կամ կորուստը հաշվարկելու համար օգտագործված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը ճշգրտվում է արտացոլելու համար ընթացիկ շուկայական պայմանները փոփոխության պահին: Ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի մնացորդային ժամանակահատվածում: Ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճանաչվում է որպես պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի ճշգրտում և ամորտիզացվում է փոփոխված ֆինանսական պարտավորության մնացորդային ժամանակահատվածում գործիքի արդյունավետ տոկոսադրույքի վերահաշվարկի միջոցով:

(iv) Արժեզրկում

Կազմակերպությունը ճանաչում է կորստի պահուստ ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պարտքային գործիքներ հանդիսացող և շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չհավիվող ֆինանսական ակտիվների համար:

Կազմակերպությունը կորստի պահուստը չափում է ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով, բացառությամբ այլ ֆինանսական գործիքների, որոնց գծով պարտքային ռիսկը նշանակալիորեն չի անել սկզբնական ճանաչումից ի վեր, որոնց համար վնասի գծով պահուստը չափվում է 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով:

12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստներն իրենցից ներկայացնում են ակնկալվող պարտքային կորուստների այն մասը, որոնք առաջանում են ֆինանսական գործիքի գծով հաշվետու ամսաթվից հետո 12 ամսում հնարավոր պարտագանցման դեպքերից: Ֆինանսական գործիքները, որոնց գծով ճանաչվում են 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստներ, դիտարկվում են որպես 1-ին փուլի ֆինանսական գործիքներ:

Ամբողջ ժամկետում պարտքային կորուստներն իրենցից ներկայացնում են այն ակնկալվող պարտքային կորուստներ, որոնք առաջանում են բոլոր հնարավոր պարտագանցման դեպքերից ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի ընթացքում: Ֆինանսական գործիքները, որոնց գծով ճանաչվում են ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներ, դիտարկվում են որպես 2-րդ փուլի ֆինանսական գործիքներ (եթե պարտքային ռիսկը նշանակալիորեն անել է սկզբնական ճանաչումից ի վեր, բայց ֆինանսական գործիքները պարտքային առումով արժեզրկված չեն) և 3-րդ փուլի ֆինանսական գործիքներ (եթե ֆինանսական գործիքները պարտքային առումով արժեզրկված են):

Ակնկալվող պարտքային կորուստների չափում

Ակնկալվող պարտքային կորուստները պարտքային կորուստների հավանականությամբ կշռված գնահատականն են և չափվում է հետևյալ կերպ.

- *Ֆինանսական ակտիվներ, որոնք պարտքային առումով արժեզրկված չեն հաշվետու ամսաթվի դրությամբ*՝ որպես բոլոր դրամական պակասորդների ներկա արժեք (դրամական պակասորդը պայմանագրին համապատասխան Կազմակերպությանը հասանելի դրամական հոսքերի և Կազմակերպության կողմից ակնկալվող ստացվելիք դրամական հոսքերի միջև տարբերությունն է),
- *Ֆինանսական ակտիվներ, որոնք պարտքային առումով արժեզրկված են հաշվետու ամսաթվի դրությամբ*՝ որպես համախառն հաշվեկշռային արժեքի և գնահատված ապագա դրամական հոսքերի ներկա արժեքի տարբերություն,
- *Չօգտագործված փոխառության հանձնառություններ*՝ որպես հետևյալ նշվածների միջև տարբերության ներկա արժեք՝ պայմանագրային դրամական հոսքերի, որոնք ենթակա են վճարման Կազմակերպությանը, եթե օգտագործում է փոխառությունը ստանալու իրավունքը, և այն դրամական հոսքերի, որոնք Կազմակերպությունն ակնկալում է ստանալ,
- *Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրեր*՝ որպես այն ակնկալվող վճարումների ներկա արժեք, որոնք փոխհատուցում են տիրապետողին կրած պարտքային կորուստը՝ հանած այն գումարները, որոնք Կազմակերպությունն ակնկալում է հետ ստանալ:

Վերանայված պայմաններով ֆինանսական ակտիվներ

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները վերաբանակցվում են կամ փոփոխվում են կամ գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվը փոխարինվում է նորով փոխառուի ֆինանսական դժվարությունների պատճառով, գնահատվում է ֆինանսական ակտիվն ապահանաչելու անհրաժեշտությունը (տես Ծանոթագրություն 3 (ե) (ii)), և ակնկալվող պարտքային կորուստները չափվում են հետևյալ կերպ.

- Եթե ակնկալվող վերանայումը չի հանգեցնում գոյություն ունեցող ակտիվի ապահանաչմանը, ապա փոփոխված ֆինանսական ակտիվից ակնկալվող դրամական հոսքերը ներառվում են գոյություն ունեցող ակտիվի գծով դրամական պակասորդի հաշվարկում:
- Եթե ակնկալվող վերանայումը հանգեցնում է գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվի ապահանաչմանը, ապա նոր ակտիվի ակնկալվող իրական արժեքը դիտարկվում է որպես գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվից առաջացող վերջնական դրամական հոսքեր՝ վերջինիս ապահանաչման ժամանակ: Այս գումարը ներառվում է գոյություն ունեցող ակտիվի գծով դրամական պակասորդի հաշվարկում, որը գեղջվում է ապահանաչման ակնկալվող ամսաթվից մինչև հաշվետու ամսաթիվը՝ կիրառելով գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը:

Պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Կազմակերպությունը գնահատում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվները պարտքային առումով արժեզրկված լինելու տեսանկյունից: Ֆինանսական ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված է, եթե տեղի են ունեցել մեկ կամ ավելի դեպքեր, որոնք բացասական ազդեցություն ունեն այդ ֆինանսական ակտիվի գնահատված ապագա դրամական հոսքերի վրա:

Ֆինանսական ակտիվի պարտքային առումով արժեզրկված լինելու ապացույցներից են հետևյալ դեպքերի վերաբերյալ դիտելի տվյալները.

- փոխառուի կամ թողարկողի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները,
- պայմանագրի խախտումը, ինչպիսին է պարտագանցումը կամ ժամկետանց դառնալը,
- Կազմակերպության կողմից վարկի կամ փոխառվության պայմանների այնպիսի վերանայումը, որը Կազմակերպությունն այլ հանգամանքներում չէր դիտարկի,
- հավանականությունը, որ փոխառուն կսնկանա կամ այլ կերպ ֆինանսապես կվերակազմակերպվի,
- արժեթղթի համար գործող շուկայի վերացումը ֆինանսական դժվարությունների պատճառով:

Վարկը, որի պայմանները վերաբանակցվել են փոխառուի վիճակի վատթարացման պատճառով, սովորաբար համարվում է պարտքային առումով արժեզրկված, եթե գոյություն չունի ապացույց, որ պայմանագրային դրամական հոսքերը չստանալու ռիսկը նշանակալիորեն նվազել է և չկան արժեզրկման այլ հայտանիշներ: Բացի այդ, ֆիզիկական անձանց տրվող վարկերի դեպքում պարտքային առումով արժեզրկված է համարվում ավելի քան 90 օր ժամկետանց վարկը:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստի ներկայացումը ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով կորուստի պահուստը ներկայացվում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում հետևյալ կերպ.

- *ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ`* որպես նվազեցում ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքից,
- *երբ ֆինանսական գործիքը ներառում է թե՛ օգտագործված և թե՛ չօգտագործված բաղադրիչ, և Կազմակերպությունը չի կարող նույնականացնել փոխառվության հանձնառության բաղադրիչի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստներն օգտագործված բաղադրիչի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստներից առանձին`* Կազմակերպությունը ներկայացնում է ընդհանուր կորուստի պահուստ երկու բաղադրիչների համար: Ընդհանուր գումարը ներկայացվում է որպես նվազեցում օգտագործված բաղադրիչի համախառն հաշվեկշռային արժեքից: Կորուստի պահուստի ավելցուկը օգտագործված բաղադրիչի համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ ներկայացվում է որպես պահուստ:

Դուրսգրումներ

Վարկերը և պարտքային արժեթղթերը դուրս են գրվում (ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն), երբ գոյություն չունի ամբողջությամբ վերցրած ֆինանսական ակտիվը կամ դրա մի մասը վերականգնելու ողջամիտ ակնկալիք: Դուրսգրումը սովորաբար իրականացվում է այն դեպքում, երբ Կազմակերպությունը որոշում է, որ փոխառուն չունի այնպիսի ակտիվներ կամ եկամտի աղբյուրներ, որոնցից կարող է ստանալ բավարար դրամական հոսքեր դուրսգրման ենթակա գումարները մարելու համար: Այս գնահատումն իրականացվում է առանձին յուրաքանչյուր ակտիվի համար:

Նախկինում դուրսգրված գումարների փոխհատուցումը ներառվում է «ֆինանսական գործիքների արժեզրկումից կորուստներ» հոդվածում` շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում:

Դուրսգրված ֆինանսական ակտիվների գծով կարող են դեռևս կիրառվել հարկադիր միջոցներ` վնասման ենթակա գումարների վերադարձման Կազմակերպության ընթացակարգերի հետ համապատասխանություն ապահովելու համար:

(գ) Հաճախորդներին տրված վարկեր

Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում «հաճախորդներին տրված վարկեր» հոդվածը ներառում է ամորտիզացված արժեքով չափվող հաճախորդներին տրված վարկերը (տես Ծանոթագրություն 3 (ե) (i)), որոնք սկզբնապես չափվում են իրական արժեքով՝ գումարած գործարքի գծով լրացուցիչ ուղղակի ծախսումները, իսկ հետագայում՝ ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

(ե) Ֆինանսական երաշխավորություններ

Եթե պայմանագիրը համապատասխանում է ֆինանսական երաշխավորության սահմանմանը, Կազմակերպությունը՝ որպես տրամադրող կիրառում է հաշվապահական հաշվառման և չափման ՖՀՄՍ 9-ի հատուկ պահանջները: ՖՀՄՍ 9-ի չափման այս պահանջները կիրառվում են երաշխավորությունների բոլոր պայմանագրերի նկատմամբ, այդ թվում՝ համատեղ հսկողության ներքո գտնվող կազմակերպությունների միջև տրամադրվող երաշխավորությունների, ինչպես նաև մայր կազմակերպության անունից դուստր կազմակերպության կողմից տրամադրվող երաշխավորությունների նկատմամբ: Եթե Կազմակերպությունը տրամադրում է երաշխավորություն համատեղ հսկողության ներքո գտնվող կազմակերպության անունից, ճանաչվում է համապատասխան պահուստ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում: Եթե գործարքն իրականացվում է Կազմակերպության մասնակիցների կողմից՝ սեփականատերերի կարգավիճակում, Կազմակերպությունն այդ գործարքը հաշվառում է որպես ֆինանսական երաշխավորությունների գծով պահուստի աճ և սեփական կապիտալի համարժեք, սակայն հակառակ նվազում (որպես սեփական կապիտալի բաշխում): Ֆինանսական երաշխավորության շրջանակում սեփական կապիտալի բաշխումները ճանաչվում են այլ պահուստներում:

Ֆինանսական երաշխավորությունները սկզբնապես չափվում են իրական արժեքով: Հետագայում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիրը սկզբնավորման պահին նախորդվում է որպես իրական արժեքով՝ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող, Կազմակերպության պարտավորությունը յուրաքանչյուր երաշխավորության գծով չափվում է հետևյալ մեծություններից առավելագույնով՝ սկզբնապես ճանաչված գումարից՝ հանած կուտակային մաշվածությունը՝ ճանաչված շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում, և ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն որոշված ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստից: Ամորտիզացիան ճանաչվում է շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում՝ գուտ այլ գործառնական եկամտի կազմում գծային մեթոդով երաշխավորության գործողության ժամկետի ընթացքում:

Ֆինանսական երաշխավորություններն ապաճանաչվում են, եթե երաշխավորության պայմաններն ըստ էության փոխվում են: Երաշխավորության սահմանաչափի փոփոխությունը դիտարկվում է որպես ապաճանաչում: Նման դեպքում սկզբնական երաշխավորությունն ապաճանաչվում է և ճանաչվում է նոր երաշխավորություն՝ իրական արժեքով: Իրական արժեքի փոփոխությունը ճանաչվում որպես աճ կամ նվազում այլ պահուստներում: Այլ պահուստները տեղափոխվում են չբաշխված շահույթ ֆինանսական երաշխավորության գծով պարտավորությունները մարելիս:

(ը) Հիմնական միջոցներ

(i) Սեփական ակտիվներ

Հիմնական միջոցների միավորները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կորուստները:

Երբ հիմնական միջոցի միավորը բաղկացած է օգտակար ծառայության տարրեր ժամկետներ ունեցող նշանակալի մասերից, այդ մասերը հաշվառվում են որպես հիմնական միջոցների առանձին միավորներ:

(ii) Մաշվածություն

Մաշվածությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում գծային մեթոդով առանձին ակտիվների օգտակար ծառայության ընթացքում: Մաշվածության հաշվարկը սկսվում է հիմնական միջոցի ձեռքբերման ամսաթվից, իսկ սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների դեպքում՝ վերջիններիս կառուցումն ավարտելու և շահագործման հանձնելու պահից: Օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետները հետևյալն են.

- վարձակալված գույքի բարելավումներ 1-5 տարի
- համակարգչային սարքավորումներ 3 տարի
- տնտեսական գույք 5 տարի
- փոխադրամիջոցներ 5 տարի
- այլ սարքավորումներ 2 տարի

Վարձակալված գույքի բարելավումների գծով մաշվածությունը հաշվարկվում է ակտիվի օգտակար ծառայության ժամկետից և վարձակալության ժամկետից նվազագույնի ընթացքում:

(թ) Ոչ նյութական ակտիվներ

Ձեռքբերված ոչ նյութական ակտիվները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և արժեզրկումից կորուստները:

Համակարգչային ծրագրերի լիցենզիաների ձեռքբերման ծախսերը կապիտալացվում են որպես առանձին ծրագրի ձեռքբերման և ներդրման ծախսեր:

Ամորտիզացիան ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում: Օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետը կազմում է 1-ից 10 տարի:

(ժ) Առգրավված ակտիվներ

Առգրավված ակտիվները չափվում են սկզբնական արժեքից և իրացման գուտ արժեքից նվազագույնով:

(ի) Պահուստներ

Պահուստը ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչվում է, երբ Կազմակերպությունն ունի իրավական կամ կառուցողական պարտականություն՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, և հավանական է, որ այդ պարտականությունը մարելու համար կպահանջվի տնտեսական օգուտների արտահոսք: Եթե ազդեցությունն էական է, պահուստները որոշվում են զեղչելով ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերը զեղչման մինչև հարկումը դրույքով, որն արտացոլում է փողի ժամանակային արժեքի ընթացիկ շուկայական գնահատումները և, կիրառելիության դեպքում, պարտավորությանը հատուկ ռիսկերը:

(լ) Ոչ ֆինանսական ակտիվների արժեզրկում

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ այլ ոչ ֆինանսական ակտիվները, բացառությամբ հետաձգված հարկերի, գնահատվում են արժեզրկված լինելու հայտանիշ բացահայտելու նպատակով: Ոչ ֆինանսական ակտիվների փոխհատուցվող գումարը որոշվում է որպես նրանց իրական արժեքից՝ հանած վաճառքի ծախսումները, և օգտագործման արժեքից առավելագույնը: Օգտագործման արժեքը գնահատելիս գնահատված ապագա դրամական հոսքերը զեղչվում են մինչև իրենց ներկա արժեքը՝ օգտագործելով զեղչման մինչև հարկումը դրույքը, որն արտացոլում է փողի ժամանակային արժեքի ընթացիկ շուկայական գնահատումները և ակտիվին հատուկ ռիսկերը: Այլ ակտիվներից առաջացող դրամական միջոցների ներհոսքերից մեծապես անկախ դրամական միջոցների ներհոսքեր չառաջացնող ակտիվների փոխհատուցվող գումարը որոշվում է այն դրամաստեղծ միավորի համար, որին պատկանում է տվյալ ակտիվը: Արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում է, երբ ակտիվի կամ նրա դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է նրա փոխհատուցվող գումարը:

Ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով արժեզրկումից կորուստները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում և հակադարձվում է միայն այն դեպքում, եթե տեղի են ունեցել փոփոխություններ փոխհատուցվող գումարը որոշելիս օգտագործված գնահատականներում: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է միայն այն չափով, որքանով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չի գերազանցում այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլինի (առանց համապատասխան մաշվածության կամ ամորտիզացիայի), եթե արժեզրկումից կորուստ ճանաչված չլինի:

(խ) Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումներ

Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտականությունները չափվում են առանց գեղջման և ծախսագրվում են համապատասխան ծառայությունը մատուցելիս: Պարտավորությունը ճանաչվում է այն գումարի չափով, որն ակնկալվում է վճարել որպես կարճաժամկետ դրամական միջոցների տեսքով պարգևավճար, եթե Կազմակերպությունն ունի ներկա իրավական կամ կառուցողական պարտականություն այդ գումարը վճարել որպես անցյալ ծառայության արդյունք և կարող է արժանահավատորեն գնահատել պարտականությունը:

(ծ) Կանոնադրական կապիտալ

(i) Սովորական բաժնետոմսեր

Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն Կազմակերպության բաժնետոմսերը կարող են մարվել մասնակցի հայեցողությամբ: Կազմակերպությունը պարտավոր է վճարել դուրս եկող մասնակցին Կազմակերպության գուտ ակտիվների նրա բաժնեմասը դուրս գալու տարվա համար՝ դրամական միջոցներով, կամ մասնակցի համաձայնության դեպքում, ակտիվների բնաիրային փոխանցման միջոցով:

(ii) Ծահաբաժիններ

Ծահաբաժիններ հայտարարելու և վճարելու Կազմակերպության կարողությունը կարգավորվում է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կանոնակարգերով:

Սովորական բաժնետոմսերի գծով շահաբաժիններն արտացոլվում են որպես չբաշխված շահույթի բաշխում այն ժամանակաշրջանում, երբ հայտարարվում են:

(կ) Հարկում

Ծահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Ծահութահարկը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն մասի, որը վերաբերում է ուղղակիորեն սեփական կապիտալում ճանաչված միավորների, որի դեպքում շահութահարկը ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում կամ սեփական կապիտալում:

(i) Ընթացիկ հարկ

Ընթացիկ հարկը հարկի այն գումարն է, որն ակնկալվում է վճարել կամ ստանալ տարվա հարկվող եկամտի կամ վնասի գծով՝ կիրառելով այն դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, և ներառում է նախորդ տարիների համար վճարման ենթակա հարկի գծով ճշգրտումները:

(ii) Հետաձգված հարկ

Հետաձգված հարկը ճանաչվում է ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլվելու նպատակով որոշվող ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակների համար օգտագործվող գումարների միջև ժամանակավոր տարբերությունների գծով: Հետաձգված հարկ չի ճանաչվում այն ժամանակավոր տարբերությունների գծով, որոնք առաջանում են ակտիվների կամ պարտավորությունների սկզբնական ճանաչման ժամանակ բիզնեսի միավորում չհանդիսացող գործարքի արդյունքում, որն ազդեցություն չունի ո՛չ հաշվապահական և ո՛չ հարկվող շահույթի կամ վնասի վրա:

Հետաձգված հարկային ակտիվներ ճանաչվում են չօգտագործված հարկային վնասների, չօգտագործված հարկային զեղչերի և նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գծով այն չափով, որով հավանական է, որ Կազմակերպությունն ապագայում կունենա հարկվող շահույթ, որի դիմաց դրանք կարող են օգտագործվել: Ապագա հարկվող շահույթը որոշվում է հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների մարումից առաջացող գումարի հիման վրա: Եթե հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների գումարը բավարար չէ հետաձգված հարկային ակտիվն ամբողջությամբ ճանաչելու համար, դիտարկվում է գոյություն ունեցող ժամանակավոր տարբերությունների մարումներով ճշգրտված ապագա հարկվող շահույթը, որը որոշվում է Կազմակերպության գործարար ծրագրերի հիման վրա: Հետաձգված հարկային ակտիվները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և նվազեցվում են այն չափով, որով այլևս հավանական չէ, որ համապատասխան հարկային օգուտը կիրացվի: Այս նվազեցումները վերականգնվում են, եթե մեծանում է ապագա հարկվող շահույթ ստանալու հավանականությունը:

Չճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվները վերագնահատվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և ճանաչվում են այն չափով, որով հավանական է, որ Կազմակերպությունն ապագայում կունենա հարկվող շահույթ, որի դիմաց կարող է դրանք օգտագործվել:

Հետաձգված հարկը չափվում է օգտագործելով հարկի այն դրույքները, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն ժամանակավոր տարբերությունների նկատմամբ վերջիններս հակադարձելիս՝ հիմք ընդունելով այն օրենքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Հետաձգված հարկի չափումն արտացոլում է այն հարկային հետևանքները, որոնք կառաջանան կախված այն եղանակից, որով Կազմակերպությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ակնկալում է փոխհատուցել կամ մարել իր ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են, եթե Կազմակերպությունն ունի ընթացիկ հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցելու իրազործելի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և հետաձգված հարկային ակտիվներն ու հետաձգված հարկային պարտավորությունները վերաբերում են շահութահարկին, որը գանձվում է նույն հարկային մարմնի կողմից:

(h) Վարձակալություն

Պայմանագրի սկզբում Կազմակերպությունը որոշում է, թե արդյոք պայմանագիրը հանդիսանում է վարձակալության պայմանագիր կամ պարունակում է վարձակալություն: Պայմանագիրը հանդիսանում է վարձակալության պայմանագիր կամ պարունակում է վարձակալություն, եթե այդ պայմանագրով հատուցման դիմաց՝ որպես փոխանակում որոշակի ժամանակահատվածի ընթացքում փոխանցվում է որոշակիացված ակտիվի օգտագործման հսկողության իրավունքը:

(i) Կազմակերպությունը՝ որպես վարձակալ

Վարձակալության բաղադրիչ պարունակող պայմանագրի սկզբում կամ փոփոխության դեպքում, Կազմակերպությունը վերագրում է պայմանագրում սահմանված հատուցումը վարձակալության յուրաքանչյուր բաղադրիչի վրա՝ հիմք ընդունելով վարձակալության բաղադրիչի առանձին գինը:

Կազմակերպությունը ճանաչում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվ և վարձակալության գծով պարտավորություն վարձակալության մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը սկզբնապես չափվում է սկզբնական արժեքով, որը ներառում է վարձակալության գծով պարտավորության սկզբնական գումարը՝ ճշգրտված վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին կամ դրանից առաջ կատարված վարձավճարների մասով, գումարած կրած սկզբնավորման ցանկացած ուղղակի ծախսումները և հիմքում ընկած ակտիվի ապատեղակայման և քանդման, կամ վերջինիս վերականգնման, կամ դրա զբաղեցրած տեղանքի վերականգնման գնահատված ծախսումները՝ հանած ստացված ցանկացած վարձակալության խրախուսումները:

Հետագայում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկվում է գծային հիմունքով՝ վարձակալության մեկնարկի ամսաթվից մինչև ժամկետի ավարտը, եթե վարձակալությամբ Կազմակերպությանը չեն փոխանցվում հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության իրավունքը վարձակալության ժամկետի ավարտին, կամ եթե ակտիվի օգտագործման իրավունքի արժեքը չի արտացոլում, որ Կազմակերպությունը կիրառորձի գնման օպցիոնը: Այդ դեպքում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկվում է հիմքում ընկած ակտիվի օգտակար ծառայության ընթացքում, որը որոշվում է նույն հիմունքով, որը կիրառվում հիմնական միջոցների համար: Բացի այդ, օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը պարբերաբար նվազեցվում է արժեզրկումից կորուստների չափով, վերջիններիս առկայության դեպքում, և ճշգրտվում է վարձակալության գծով պարտավորության որոշ վերաչափումների մասով:

Վարձակալության գծով պարտավորությունը սկզբնապես չափվում է այն վարձավճարների ներկա արժեքով, որոնք չեն վճարվել մեկնարկի ամսաթվին՝ զեղչված վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույքով, կամ Կազմակերպության լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքով, եթե այդ դրույքը չի կարելի հեշտությամբ որոշել: Որպես կանոն, Կազմակերպությունը որպես զեղչման դրույք կիրառում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը:

Կազմակերպությունը որոշում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը, հիմք ընդունելով տարբեր արտաքին ֆինանսական աղբյուրներից ստացված տոկոսադրույքները, և կատարում է որոշ ճշգրտումներ արտացոլելու համար վարձակալության պայմանները և վարձակալված ակտիվի տեսակը:

Վարձակալության գծով պարտավորության չափման մեջ ներառվում են հետևյալ վարձավճարները.

- հաստատուն վճարումները, ներառյալ ըստ էության հաստատուն վճարումները,
- վարձակալության փոփոխուն վճարումները, որոնք կախված են ինդեքսից կամ դրույքից, և որոնք սկզբնապես չափվել են՝ կիրառելով մեկնարկի ամսաթվին գործող ինդեքսը կամ դրույքը,
- գումարները, որոնք, ինչպես ակնկալվում է կվճարվեն մնացորդային արժեքի երաշխիքի ներքո և
- գնման օպցիոնի իրագործման գինը, եթե Կազմակերպությունը խելամտորեն համոզված է, որ կիրառորձի այդ օպցիոնը, վարձավճարներն օպցիոնով նախատեսված նորացման ժամանակաշրջանի համար, եթե Կազմակերպությունը խելամտորեն համոզված է, որ կիրառորձի այդ երկարաձգման օպցիոնը, ինչպես նաև վարձակալությունը դադարեցնելու հետ կապված տուգանքները, եթե Կազմակերպությունը խելամտորեն համոզված չէ, որ վաղաժամ չի դադարեցնի վարձակալությունը:

Վարձակալության գծով պարտավորությունը չափվում է ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Այն վերաչափվում է, եթե առկա է ապագա վարձավճարների փոփոխություն՝ որպես ինդեքսի կամ դրույքի փոփոխության արդյունք, առկա է մնացորդային արժեքի երաշխիքի շրջանակներում վճարման ենթակա գումարների Կազմակերպության գնահատականի փոփոխություն, եթե Կազմակերպությունը փոխում է գնման, երկարաձգման կամ դադարեցման օպցիոնն իրագործելու իր գնահատականը, կամ եթե առկա է վերանայված ըստ էության հաստատուն վարձավճար:

Եթե վարձակալության գծով պարտավորությունը վերաչափվում է այս եղանակով, կատարվում է համապատասխան ճշգրտում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի գծով, կամ գրանցվում է շահույթում կամ վնասում, եթե օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է մինչև զրո:

Կազմակերպությունը որոշել է չճանաչել օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ փոքրարժեք ակտիվների և կարճաժամկետ վարձակալությունների գծով: Այս վարձակալությունների գծով վարձավճարները Կազմակերպությունը ճանաչում է որպես ծախս գծային մեթոդով՝ վարձակալության ժամկետի ընթացքում:

(ձ) Հրապարակված, սակայն դեռևս ուժի մեջ չմտած ստանդարտներ

Մի շարք նոր ստանդարտներ և ստանդարտների փոփոխություններ գործում են 2020թ. հունվարի 1-ից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, և թույլատրվում է այդ ստանդարտների վաղաժամ կիրառումը: Այնուամենայնիվ, այս ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս Կազմակերպությունը վաղաժամ չի կիրառել նոր կամ փոփոխված ստանդարտները:

Ա. Անբարենպաստ պայմանագրեր. Պայմանագրի կատարման ծախսումներ (ՀՀՄՍ 37 փոփոխություններ)

Փոփոխությունները հստակեցնում են, թե որ ծախսումներն է Կազմակերպությունը ներառում պայմանագրի անբարենպաստ լինելը գնահատելու համար պայմանագրի կատարման ծախսումները որոշելիս: Փոփոխությունները գործում են 2022թ. հունվարի 1-ին կամ հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար՝ փոփոխություններն առաջին անգամ կիրառելու ամսաթվի դրությամբ առկա պայմանագրերի համար: Սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ փոփոխությունների կիրառման կուտակային հետևանքը ճանաչվում է որպես չբաշխված շահույթի կամ սեփական կապիտալի այլ բաղադրիչների սկզբնական մնացորդի ճշգրտում՝ ըստ կիրառելիության: Համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում:

Բ. Ուղենիշային տոկոսադրույքի բարեփոխում. Փուլ 2 (ՖՀՄՍ 9, ՀՀՄՍ 39, ՖՀՄՍ 7, ՖՀՄՍ 4 և ՖՀՄՍ 16 փոփոխություններ)

Փոփոխություններն անդրադառնում են այն հարցերին, որոնք կարող են ազդեցություն ունենալ ֆինանսական հաշվետվությունների վրա ուղենիշային տոկոսադրույքի բարեփոխման արդյունքում, ներառյալ փոփոխությունների ազդեցությունը պայմանագրային դրամական հոսքերի կամ հեջավորման հարաբերությունների վրա՝ ուղենիշային տոկոսադրույքն այլընտրանքային ուղենիշային տոկոսադրույքով փոխարինելու դեպքում: Փոփոխությունները նախատեսում են ազատում ՖՀՄՍ 9, ՀՀՄՍ 39, ՖՀՄՍ 7, ՖՀՄՍ 4 և ՖՀՄՍ 16 որոշակի պահանջներից, որոնք վերաբերում են.

- ֆինանսական ակտիվների, ֆինանսական պարտավորությունների և վարձակալության գծով պարտավորությունների հետ կապված պայմանագրային դրամական հոսքերը որոշելու հիմքի փոփոխություններին և
- հեջի հաշվառմանը:

(i) Դրամական հոսքերը որոշելու հիմքի փոփոխություն

Փոփոխությունները Կազմակերպությունից կպահանջեն հաշվառել ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության գծով պայմանագրային դրամական հոսքերը որոշելու հիմքի փոփոխությունը՝ թարմացնելով ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության արդյունավետ տոկոսադրույքն ուղենիշային տոկոսադրույքի բարեփոխման հետ կապված:

2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունը չունի LIBOR դրույքով վարկեր, որոնք ենթակա են բարեփոխման IBOR դրույքով:

(ii) Հեջի հաշվառում

Փոփոխությունները նախատեսում են բացառություններ հեջի հաշվառման պահանջների հետ կապված հետևյալ ոլորտներում.

- Թույլ տալ փոփոխություն հեջավորման հարաբերության նախորդման հետ կապված բարեփոխմամբ պահանջվող փոփոխություններն արտացոլելու համար:
- Բարեփոխմամբ պահանջվող փոփոխություններն արտացոլելու համար դրամական հոսքերի հեջում հեջավորված հողվածի գծով փոփոխություն կատարելիս՝ դրամական հոսքերի հեջի

- պահուստում կուտակված գումարը կդիտարկվի որպես հիմնված այն այլընտրանքային ուղենիշային տոկոսադրույքի վրա, որով որոշվում են հեջավորված ապագա դրամական հոսքերը:
- Երբ հողվածների խումբը նախորոշվում է որպես հեջավորված հողված, և խմբի հողվածի հետ կապված կատարվում է փոփոխություն բարեփոխմամբ պահանջվող փոփոխություններն արտացոլելու համար, հեջավորված հողվածները բաշխվում են ենթախմբերի հեջավորվող ուղենիշային տոկոսադրույքների հիման վրա:
  - Եթե Կազմակերպությունը ողջամտորեն ակնկալում է, որ այլընտրանքային ուղենիշային տոկոսադրույքն առանձին նույնականացվող է 24 ամսվա ընթացքում, ապա չի արգելվում տոկոսադրույքը նախորոշել որպես պայմանագրորեն չհատկորոշված ռիսկային բաղադրիչ, եթե այն առանձին նույնականացվող չէ նախորոշման ամսաթվի դրությամբ:

Հեջի հաշվառման բացակայության հետևանքով Կազմակերպությունը չի ակնկալում որևէ ազդեցություն IBOR դրույքին անցման հետ կապված:

(iii) Բացահայտում

Փոփոխությունները Կազմակերպությունից կպահանջեն բացահայտել լրացուցիչ տեղեկատվություն ուղենիշային տոկոսադրույքի բարեփոխման արդյունքում առաջացող ռիսկերին Կազմակերպության ենթարկվածության և ռիսկերի կառավարման համար իրականացվող համապատասխան գործունեության վերաբերյալ:

(iv) Անցում

Կազմակերպությունը մտադիր է կիրառել փոփոխությունները 2021թ. հունվարի 1-ից: Փոփոխությունների կիրառումն ազդեցություն չի ունենա 2020թ. կամ նախորդ ժամանակաշրջանների համար ներկայացված գումարների վրա:

Գ. Այլ ստանդարտներ

Ստորև ներկայացված նոր կամ փոփոխված ստանդարտներն ըստ ակնկալիքների նշանակալի ազդեցություն չեն ունենա Կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- Վարձակալության գծով զիջումները COVID-19 համավարակի հետ կապված (ՀՀՄՍ 16-ի փոփոխություններ)
- Հիմնական միջոցներ. Մուտքեր նախքան նպատակային օգտագործումը (ՀՀՄՍ 16-ի փոփոխություններ)
- Ֆինանսական հաշվետվությունների հայեցակարգային հիմունքներին հղումներ (ՖՀՄՍ 3-ի փոփոխություններ)
- Պարտավորությունների դասակարգում ընթացիկ և ոչ ընթացիկ պարտավորությունների (ՀՀՄՍ 1-ի փոփոխություններ)
- ՖՀՄՍ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր» և ՖՀՄՍ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր» փոփոխություններ

4 Չուտ տոկոսային եկամուտ

	2020թ. հազ. դրամ	2019թ. հազ. դրամ
Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ		
Հանախորդներին տրված վարկեր	3,825,326	4,820,048
Ժամկետային ավանդներ	28,953	176,414
	3,854,279	4,996,462
Տոկոսային ծախս		
Վարկեր բանկերից և ֆինանսական կազմակերպություններից	(966,689)	(1,102,211)
Վարձակալության գծով պարտավորությունների ծախսագրում	(14,392)	(15,759)
	(981,081)	(1,117,970)
Չուտ տոկոսային եկամուտ	2,873,198	3,878,492

5 Չուտ այլ գործառնական եկամուտ

	2020թ. հազ. դրամ	2019թ. հազ. դրամ
Այլ գործառնական եկամուտ		
Ստացված տուգանքներ	302,784	332,692
Եկամուտ երաշխավորությունների ամորտիզացիայից	86,843	22,494
Այլ եկամուտ	12,011	15,832
Այլ գործառնական եկամուտ	401,638	371,018
Այլ գործառնական ծախս		
Չուտ վնաս առգրավված ակտիվների օտարումից	(12,515)	(15,689)
Այլ գործառնական ծախս	(12,515)	(15,689)
Չուտ այլ գործառնական եկամուտ	389,123	355,329

6 Այլ վաճառքի, ընդհանուր և վարչական ծախսեր

	2020թ. հազ. դրամ	2019թ. հազ. դրամ
Կառավարման վճար	485,494	468,778
Շուկայավարում և գովազդ	284,430	427,748
Պարտքերի հավաքագրման ծախսեր	125,858	106,992
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	75,675	71,153
Հիմնական միջոցների վերանորոգում և սպասարկում	45,000	52,217
Հարկեր՝ բացառությամբ շահութահարկի	36,993	20,926
Վարկային տվյալների բազայի ծախսեր	33,272	72,180
Կապի ծառայություններ	30,280	21,540
ՏՏ ծառայություններ	23,823	36,411
Մասնագիտական ծառայություններ	12,920	24,381
Այլ	55,163	64,322
	1,208,908	1,366,648

7 Շահութահարկ

	2020թ. հազ. դրամ	2019թ. հազ. դրամ
Ընթացիկ տարվա հարկի գծով ծախս	-	(63,046)
Ժամանակավոր տարբերությունների առաջացում և հակադարձում	8,154	1,330
Ընդամենը օգուտ/(ծախս) շահութահարկի գծով	8,154	(61,716)

2020թ-ին ընթացիկ և հետաձգված հարկի կիրառելի դրույքաչափը կազմում է 18% (2019թ-ին՝ 20%):

Հարկի արդյունավետ դրույքաչափի համադրում դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

	2020 հազ. դրամ	%	2019 հազ. դրամ	%
(Վնաս)/շահույթ նախքան շահութահարկով հարկումը	(1,934,530)		434,810	
Շահութահարկ՝ հաշվարկված հարկի կիրառելի դրույքաչափով	348,215	(18.0)	(86,962)	(20.0)
(Չուտ չնվազեցվող ծախսեր)/ գուտ չհարկվող եկամուտ	(83,339)	4.3	31,123	7.2
Չճանաչված ժամանակավոր տարբերությունների փոփոխություն և հաջորդ ժամանակաշրջան փոխանցված հարկային վնաս	(256,722)	13.3	-	-
Հարկի դրույքաչափի նվազման հետևանք	-	-	(5,877)	(1.4)
Ընդամենը օգուտ/(ծախս) շահութահարկի գծով	8,154	(0.4)	(61,716)	(14.2)

(ա) Հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ

Ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլելու նպատակով որոշված ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակներով օգտագործվող գումարների միջև ժամանակավոր տարբերություններն առաջացնում են զուտ հետաձգված հարկային ակտիվներ 2020թ. և 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

Ստորև ներկայացված են ժամանակավոր տարբերությունների փոփոխությունները 2020թ. և 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների ընթացքում:

հազ. դրամ	Մնացորդը առ 1 հունվարի 2020թ.	Ճահույթում կամ վնասում ճանաչված	Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2020թ.
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	(52)	52	-
Հաճախորդներին տրված վարկեր	22,930	53,857	76,787
Այլ պարտավորություններ	10,462	(10,462)	-
Ֆինանսական երաշխավորության գծով պահուստ	35,293	(35,293)	-
	68,633	8,154	76,787

հազ. դրամ	Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	Ճահույթում կամ վնասում ճանաչված	Սեփական կապիտալում ճանաչված	Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	(2,241)	2,189	-	(52)
Հաճախորդներին տրված վարկեր	41,788	(18,858)	-	22,930
Այլ պարտավորություններ	9,235	1,227	-	10,462
Ֆինանսական երաշխավորության գծով պահուստ	17,642	16,772	879	35,293
	66,424	1,330	879	68,633

(բ) Չճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվներ

Հետաձգված հարկային ակտիվներ չեն ճանաչվել հետևյալ հոդվածների գծով.

	2020թ. հազ. դրամ	2019թ. հազ. դրամ
Ժամանակավոր տարբերությունների փոփոխություններ	179,935	-
Հաջորդ ժամանակաշրջան փոխանցված հարկային վնաս	76,787	-
	256,722	-

Չճանաչված հարկային վնասը կարող է հաջորդ ժամանակաշրջան մինչև 2025թ.: Գործող օրենսդրության համաձայն՝ նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գործողության ժամկետը սահմանափակ չէ: Հաջորդ ժամանակաշրջան փոխանցված հարկային վնասի և ժամանակավոր տարբերությունների գծով հետաձգված հարկային ակտիվներ չեն ճանաչվել, քանի որ քիչ հավանական է, որ առկա կլինի ապագա հարկվող շահույթ, որի դիմաց Կազմակերպությունը կկարողանա իրացնել այդ հոդվածներից ստացվող օգուտը:

8 Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

	2020թ. հազ. դրամ	2019թ. հազ. դրամ
BB- -ից BB+ վարկանիշով բանկային հաշիվների մնացորդներ	63,686	131,964
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	63,686	131,964

Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների պարտքային որակը բացահայտելու համար Կազմակերպությունն օգտագործում է «Standard&Poor's» վարկանիշային գործակալության վարկանիշները:

2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունն ունի մեկ բանկում (2019թ-ին՝ մեկ բանկ) տեղաբաշխված միջոցներ, որոնց մնացորդները գերազանցում են սեփական կապիտալի 10%-ը: 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս մնացորդների ընդհանուր գումարը կազմում է 63,686 հազար դրամ (2019թ-ին՝ 131,964 հազար դրամ):

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքներն ամբողջությամբ դասված են 1-ին փուլ և չափվում են ամորտիզացված արժեքով 2020թ. և 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

9 Հաճախորդներին տրված վարկեր

	2020թ. հազ. դրամ	2019թ. հազ. դրամ
Ավտովարկեր	7,267,302	8,233,519
Մոզո «Հիմա» վարկեր	3,897,636	4,654,284
Հաճախորդներին տրված ամորտիզացված արժեքով չափվող համախառն վարկեր	11,164,938	12,887,803
Պարտքային կորուստների գծով պահուստ	(4,983,418)	(2,332,471)
Հաճախորդներին տրված ամորտիզացված արժեքով չափվող զուտ վարկեր	6,181,520	10,555,332

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված է ավտովարկերի և Մոզո «Հիմա» վարկերի գծով կորստի պահուստի սկզբնական և վերջնական մնացորդների համադրումը 2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար:

հազ. դրամ	2020թ.			
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը
Ավտովարկեր				
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2020թ.	131,097	58,817	754,724	944,638
Տեղափոխում 1-ին փուլ	7,612	(6,375)	(1,237)	-
Տեղափոխում 2-րդ փուլ	(14,011)	14,011	-	-
Տեղափոխում 3-րդ փուլ	(25,881)	(37,863)	63,744	-
Սկզբնավորված նոր ֆինանսական ակտիվներ	51,102	26,161	49,632	126,895
Կորստի պահուստի զուտ վերաչափում	15,020	158,890	908,037	1,081,947
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2020թ.	164,939	213,641	1,774,900	2,153,480

հազ. դրամ	2020թ.			
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը
Մոզո «Հիմա» վարկեր				
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2020թ.	202,839	192,766	992,228	1,387,833
Տեղափոխում 1-ին փուլ	6,908	(3,787)	(3,121)	-
Տեղափոխում 2-րդ փուլ	(91,869)	101,989	(10,119)	-
Տեղափոխում 3-րդ փուլ	(19,144)	(109,254)	128,398	-
Սկզբնավորված նոր ֆինանսական ակտիվներ	23,524	689,771	89,648	802,943
Կորստի պահուստի զուտ վերաչափում	(85,528)	492,055	232,635	639,162
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2020թ.	36,730	1,363,540	1,429,668	2,829,938

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված է ավտովարկերի և Մոզո «Հիմա» վարկերի գծով կորստի պահուստի սկզբնական և վերջնական մնացորդների համադրումը 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար:

հազ. դրամ	2019թ.			
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը
Ավտովարկեր				
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	100,510	7,862	315,514	423,886
Տեղափոխում 1-ին փուլ	3,158	(1,063)	(2,095)	-
Տեղափոխում 2-րդ փուլ	(6,878)	8,058	(1,180)	-
Տեղափոխում 3-րդ փուլ	(19,410)	(4,794)	24,204	-
Սկզբնավորված նոր ֆինանսական ակտիվներ	98,208	-	-	98,208
Կորստի պահուստի զուտ վերաչափում	(44,491)	48,754	418,281	422,544
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	131,097	58,817	754,724	944,638

հազ. դրամ	2019թ.			
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը
Մոզո «Հիմա» վարկեր				
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	36,182	50	126	36,358
Տեղափոխում 1-ին փուլ	-	-	-	-
Տեղափոխում 2-րդ փուլ	(22,649)	22,649	-	-
Տեղափոխում 3-րդ փուլ	(75,130)	(50)	75,180	-
Սկզբնավորված նոր ֆինանսական ակտիվներ	264,591	-	-	264,591
Կորստի պահուստի զուտ վերաչափում	(155)	170,117	916,922	1,086,884
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	202,839	192,766	992,228	1,387,833

(ա) Արժեզրկման գծով ծախս

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված են շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում գրանցված հաճախորդներին տրված վարկերի արժեզրկումից կորուստները 2020թ. և 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների համար:

հազ. դրամ	2020թ.			
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը
Ավտովարկեր	66,122	185,051	957,669	1,208,842
Մոզո «Հիմա» վարկեր	(62,004)	1,201,280	322,283	1,461,559
	4,118	1,386,331	1,279,952	2,670,401

հազ. դրամ	2019թ.			
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը
Ավտովարկեր	53,717	48,754	418,281	520,752
Մոզո «Հիմա» վարկեր	264,336	170,117	916,922	1,351,375
	318,053	218,871	1,335,203	1,872,127

(բ) Հաճախորդներին տրված վարկերի պարտքային որակը

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն հաճախորդներին տրված վարկերի պարտքային որակի վերաբերյալ 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը
	հազ. դրամ	հազ. դրամ	հազ. դրամ	հազ. դրամ
Ավտովարկեր				
- ոչ ժամկետանց	3,987,319	486,611	208,538	4,682,468
- մինչև 30 օր ժամկետանց	302,152	142,156	9,345	453,653
- ավելի քան 30 օր և մինչև 60 օր ժամկետանց	7,803	206,303	3,750	217,856
- ավելի քան 60 օր ժամկետանց	-	-	1,913,325	1,913,325
Ընդամենը համախառն ավտովարկեր	4,297,274	835,070	2,134,958	7,267,302
Պարտքային կորստի պահուստ	(164,939)	(213,641)	(1,774,900)	(2,153,480)
Ընդամենը զուտ ավտովարկեր	4,132,335	621,429	360,058	5,113,822
Մոզո «Հիմա» վարկեր				
- ոչ ժամկետանց	172,726	529,175	-	701,901
- մինչև 30 օր ժամկետանց	30,574	1,653,138	-	1,683,712
- ավելի քան 30 օր և մինչև 60 օր ժամկետանց	-	27,608	-	27,608
- ավելի քան 60 օր ժամկետանց	-	-	1,484,415	1,484,415
Ընդամենը համախառն Մոզո «Հիմա» վարկեր	203,300	2,209,921	1,484,415	3,897,636
Պարտքային կորստի պահուստ	(36,730)	(1,363,540)	(1,429,668)	(2,829,938)
Ընդամենը զուտ Մոզո «Հիմա» վարկեր	166,570	846,381	54,747	1,067,698
Ընդամենը համախառն վարկեր հաճախորդներին	4,500,574	3,044,991	3,619,373	11,164,938
Ընդամենը զուտ վարկեր հաճախորդներին	4,298,905	1,467,810	414,805	6,181,520

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն հաճախորդներին տրված վարկերի պարտքային որակի վերաբերյալ 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը
	հազ. դրամ	հազ. դրամ	հազ. դրամ	հազ. դրամ
Ավտովարկեր				
- ոչ ժամկետանց	6,597,389	166,614	45,448	6,809,451
- մինչև 30 օր ժամկետանց	253,113	51,286	10,306	314,705
- ավելի քան 30 օր և մինչև 60 օր ժամկետանց	-	80,403	2,360	82,763
- ավելի քան 60 օր ժամկետանց	-	-	1,026,600	1,026,600
Ընդամենը համախառն ավտովարկեր	6,850,502	298,303	1,084,714	8,233,519
Պարտքային կորստի պահուստ	(131,097)	(58,817)	(754,724)	(944,638)
Ընդամենը զուտ ավտովարկեր	6,719,405	239,486	329,990	7,288,881
Մոզո «Հիմա» վարկեր				
- ոչ ժամկետանց	2,873,751	124,862	3,040	3,001,653
- մինչև 30 օր ժամկետանց	232,728	52,348	1,962	287,038
- ավելի քան 30 օր և մինչև 60 օր ժամկետանց	-	169,546	63	169,609
- ավելի քան 60 օր ժամկետանց	-	-	1,195,984	1,195,984
Ընդամենը համախառն Մոզո «Հիմա» վարկեր	3,106,479	346,756	1,201,049	4,654,284
Պարտքային կորստի պահուստ	(202,839)	(192,766)	(992,228)	(1,387,833)
Ընդամենը զուտ Մոզո «Հիմա» վարկեր	2,903,640	153,990	208,821	3,266,451
Ընդամենը համախառն վարկեր հաճախորդներին	9,956,981	645,059	2,285,763	12,887,803
Ընդամենը զուտ վարկեր հաճախորդներին	9,623,045	393,476	538,811	10,555,332

(գ) Գրավ

Ավտովարկերի համար ապահովությունն են ծառայում վարկերի առարկա հանդիսացող ավտոմեքենաները: Կազմակերպությունը հաճախորդներին տրամադրում է վարկեր գրավի գնահատված արժեքի 80%-ից 100%-ի չափով՝ հիմք ընդունելով հաճախորդի վճարունակության վերլուծությունը: 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպության պարտքային առումով արժեզրկված վարկերն ապահովված էին 246,185 հազար դրամ (2019թ-ին՝ 329,798 հազար դրամ) ընդհանուր շուկայական արժեքով ավտոմեքենաներով՝ բացառելով լրացուցիչ գրավի անհրաժեշտությունը:

Մոզո «Հիմա» վարկերը գրավով ապահովված չեն:

(դ) Պարտքային ռիսկին ենթարկվածություն

2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունը չունի որևէ վարկառու կամ կապակցված վարկառուների խմբեր (2019թ-ին նման վարկառուներ չկային), որոնց վարկերի զուտ մնացորդները գերազանցում են Կազմակերպության սեփական կապիտալի 10%-ը:

(ե) Վարկերի մարման ժամկետներ

Վարկային պորտֆելը կազմող վարկերի մարման ժամկետների վերլուծությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 14-ի (դ) կետում, որտեղ արտացոլված է հաշվետու ամսաթվից մինչև պայմանագրով նախատեսված վարկերի մարման ժամկետը մնացած ժամանակահատվածը:

10 Վարկեր բանկերից և ֆինանսական կազմակերպություններից

	2020թ. հազ. դրամ	2019թ. հազ. դրամ
Գրավով ապահովված վարկեր տեղական բանկերից	3,431,211	4,041,720
Գրավով չապահովված փոխառություն մասնակցից	488,126	1,631,385
Գրավով ապահովված վարկեր ոչ ռեզիդենտ ֆինանսական կազմակերպություններից	1,974,472	4,051,040
Վարկեր բանկերից և ֆինանսական կազմակերպություններից	5,893,809	9,724,145

(ա) Պայմանները և մարման ժամանակացույցը

հազ. դրամ	Արժույթ	Անվանակ. տոկոսադր.	Մարման տարի	31 դեկտեմբերի 2020թ.		31 դեկտեմբերի 2019թ.	
				Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք	Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք
Գրավով ապահովված վարկեր տեղական բանկերից	ՀՀ դրամ	12.75%	2024	3,431,211	3,431,211	3,839,945	3,839,945
Գրավով ապահովված վարկեր տեղական բանկերից	ՀՀ դրամ	12.00%	2020	-	-	201,775	201,775
Գրավով չապահովված փոխառություն մասնակցից	Եվրո	12.00%	2023	488,126	488,126	1,631,385	1,631,385
Գրավով ապահովված վարկեր ոչ ռեզիդենտ ֆինանսական կազմակերպություններից	Եվրո	9.69-10.29%	2023	1,974,472	1,974,472	4,060,414	4,051,040
Ընդամենը վարկեր և փոխառություններ				5,893,809	5,893,809	9,733,519	9,724,145

(դ) Պարտավորությունների և ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի փոփոխությունների համադրում

հազ. դրամ	Վարկեր և փոխառություններ	
	2020թ.	2019թ.
Մնացորդը առ 1 հունվարի	9,724,145	7,230,407
Ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերի հետ կապված փոփոխություններ		
Մուտքեր փոխառություններից	3,074,876	13,224,944
Փոխառությունների մարում	(7,431,810)	(10,531,645)
Ընդամենը ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերի հետ կապված փոփոխություններ	(4,356,934)	2,693,299
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների ազդեցությունը	541,327	(212,889)
Այլ փոփոխություններ		
<i>Պարտավորությունների հետ կապված փոփոխություններ</i>		
Տոկոսային ծախս	966,689	1,102,211
Վճարված տոկոսներ	(981,418)	(1,088,883)
Ընդամենը պարտավորությունների հետ կապված այլ փոփոխություններ	(14,729)	13,328
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	5,893,809	9,724,145

11 Այլ պարտավորություններ

	2020թ. հազ. դրամ	2019թ. հազ. դրամ
Ծառայություն մատուցողներին վճարվելիք գումարներ	380,823	290,711
Ընդամենը այլ ֆինանսական պարտավորություններ	380,823	290,711
Հարկերի գծով վճարվելիք գումարներ	848	39,281
Աշխատակիցներին վճարվելիք գումարներ	54,491	48,853
Այլ պարտավորություններ	301	8,113
Ընդամենը այլ ոչ ֆինանսական պարտավորություններ	55,640	96,247
Ընդամենը այլ պարտավորություններ	436,463	386,958

12 Ֆինանսական երաշխավորությունների տրամադրում

2018թ. հուլիսի 9-ին Կազմակերպությունը, «Մոզո Ֆայնենս ԷսԷյ» ընկերության այլ դուստր կազմակերպությունների հետ մեկտեղ, կնքել է ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիր հոգուտ «Մոզո Ֆայնենս ԷսԷյ» ընկերության պարտատոմսերի սեփականատերերի: Երաշխավորությունը տրամադրվել է «Մոզո Ֆայնենս ԷսԷյ» ընկերությանը ռիսկից պաշտպանելու համար՝ 4 տարի ժամկետով 50 միլիոն եվրո գումարով կորպորատիվ պարտատոմսեր (XS1831877755) թողարկելուց հետո, որոնք ցուցակված էին Ֆրանկֆուրտի ֆոնդային բորսայի բաց շուկայում: 2018թ. նոյեմբերի 13-ին և 2019թ. նոյեմբերի 13-ին սկզբնական երաշխավորության պայմանագիրը վերանայվել էր «Մոզո Ֆայնենս ԷսԷյ» ընկերության կողմից յուրաքանչյուր տարի 25 միլիոն եվրո գումարով լրացուցիչ արժեթղթեր թողարկելուց հետո: Սկզբնական ճանաչման ժամանակ Կազմակերպությանը բաժին ընկնող ֆինանսական երաշխավորության մասի իրական արժեքը կազմում էր 112,147 հազար դրամ, որը ճանաչվել է որպես պարտավորություն և սեփական կապիտալի բաշխում «Այլ պահուստներ» հոդվածում: Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրի գծով պարտավորությունները ճանաչվում են եկամտի կազմում գծային մեթոդով մինչև պարտատոմսերի մարման ժամկետի ավարտը՝ 2022թ. հուլիսը:

	Ֆինանսական երաշխավորության գծով պահուստ հազ. դրամ	Այլ պահուստներ (առանց հետաձգված հարկային ակտիվի) հազ. դրամ
Առ 1 հունվարի 2019թ.	106,898	93,456
Ֆինանսական երաշխավորության վերաչափում սեփական կապիտալի միջոցով	4,886	4,006
Ֆինանսական երաշխավորության վերաչափում շահույթի կամ վնասի միջոցով	108,628	-
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանք	(1,848)	-
Ամորտիզացիա	(22,494)	-
Առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	196,070	97,462
Ամորտիզացիա	(86,843)	-
Ֆինանսական երաշխավորության վերաչափում շահույթի կամ վնասի միջոցով	(44,068)	-
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանք	13,413	-
Առ 31 դեկտեմբերի 2020թ.	78,572	97,462

13 Սեփական կապիտալ

(ա) Կանոնադրական կապիտալ

Կանոնադրական կապիտալի սեփականատերերը իրավասու են ստանալ ժամանակ առ ժամանակ հայտարարվող շահաբաժինները: Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն՝ Կազմակերպության բաշխման ենթակա պահուստները սահմանափակվում են Կազմակերպության ՖՀՄՍ համաձայն պատրաստված ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլված չբաշխված շահույթի մնացորդով:

2020թ-ին Կազմակերպության միակ մասնակիցն ավելացրեց Կազմակերպության կանոնադրական կապիտալը 950,000 հազար դրամով: 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպության ներգրավված կանոնադրական կապիտալը կազմում էր 1,750,000 հազար դրամ (2019թ-ին՝ 800,000 հազար դրամ):

(բ) Ծահաբաժիններ

2020թ. և 2019թ. ընթացքում շահաբաժիններ չեն հայտարարվել և չեն վճարվել: 2019թ. դեկտեմբերի 31-ից հետո մինչև այս ֆինանսական հաշվետվությունների ստորագրման ամսաթիվը շահաբաժիններ չեն առաջարկվել:

14 Ռիսկերի կառավարում

Ռիսկերի կառավարումն էական գործոն է բանկային ծառայությունների ոլորտում և Կազմակերպության գործառնությունների կարևոր տարր է: Ֆինանսական, շուկայական, պարտքային, իրացվելիության և գործառնական ռիսկերն այն հիմնական ռիսկերն են, որոնց ենթարկվում է Կազմակերպությունը:

(ա) Ռիսկերի կառավարման քաղաքականություն և ընթացակարգեր

Ռիսկերի կառավարման քաղաքականության նպատակն է բացահայտել, վերլուծել և կառավարել այն ռիսկերը, որոնց ենթարկվում է Կազմակերպությունը, սահմանել ռիսկերի համապատասխան սահմանաչափեր և հսկողության մեխանիզմներ, ինչպես նաև անընդհատ հսկել ռիսկերի մակարդակները և դրանց համապատասխանությունը սահմանված սահմանաչափերին: Ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունը և ընթացակարգերը կանոնավոր կերպով վերանայվում են՝ շուկայական պայմանների փոփոխությունները, առաջարկվող արտադրանքն ու ծառայությունների և ընդունված լավագույն պրակտիկան արտացոլելու նպատակով:

Տնօրենների խորհուրդը պատասխանատու է ռիսկերի կառավարման համակարգի աշխատանքի, առանցքային ռիսկերի կառավարման գործընթացի հսկողության, ռիսկերի կառավարման քաղաքականության ու ընթացակարգերի վերանայման և խոշոր գործարքների հաստատման համար:

Կառավարման հանձնաժողովը պատասխանատու է ռիսկերի մեղմացմանն ուղղված միջոցառումների հսկողության և իրականացման և ռիսկերի համար սահմանված սահմանաչափերում Կազմակերպության գործունեության իրականացումն ապահովելու համար:

Ռիսկի թե՛ արտաքին և թե՛ ներքին գործոնները բացահայտվում և կառավարվում են Կազմակերպության ներսում: Կազմակերպությունը հատուկ ուշադրություն է դարձնում ռիսկի բոլոր գործոնների բացահայտմանը և ռիսկերի մեղմացմանն ուղղված ընթացիկ միջոցառումների նպատակահարմարության որոշմանը: Բացի պարտքային և շուկայական ռիսկերի ստանդարտ վերլուծություն իրականացնելուց, Կառավարման հանձնաժողովը վերահսկում է ֆինանսական և ոչ ֆինանսական ռիսկերը, կազմակերպելով կանոնավոր հանդիպումներ գործառնական բաժինների հետ՝ նրանց գործունեության համապատասխան ոլորտի հետ կապված մասնագիտական դատողություններ ստանալու համար:

Կազմակերպության ներքին փաստաթղթերի համաձայն՝ Կառավարման հանձնաժողովը և ներքին աուդիտի բաժինը հաճախ պատրաստում են Կազմակերպության նշանակալի ռիսկերի կառավարմանն անդրադարձող հաշվետվություններ: Հաշվետվությունները ներառում են դիտարկումներ Կազմակերպության ընթացակարգերի և մեթոդաբանության արդյունավետության գնահատման վերաբերյալ և առաջարկություններ դրանց բարելավման ուղղությամբ:

(բ) Պարտքային ռիսկ

Պարտքային ռիսկը ֆինանսական վնաս կրելու ռիսկն է, երբ հաճախորդը կամ ֆինանսական գործիքի պայմանագրային կողմը չի կատարում իր պայմանագրային պարտականությունները: Կազմակերպությունում գործում են պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունը կառավարող քաղաքականություն և ընթացակարգեր (թե՛ ճանաչված ֆինանսական ակտիվների և թե՛ չճանաչված պայմանագրային հանձնառությունների համար), ներառյալ պորտֆելի գծով ռիսկի կենտրոնացումը սահմանափակելու վերաբերյալ ուղեցույցները և Վարկային կոմիտեի ստեղծումը՝ պարտքային ռիսկն ակտիվորեն վերահսկելու նպատակով: Պարտքային ռիսկի կառավարման քաղաքականությունն ուսումնասիրվում և հաստատվում է ղեկավարության կողմից:

Պարտքային ռիսկի կառավարման քաղաքականությունը սահմանում է՝

- վարկային դիմումների ուսումնասիրման և հաստատման ընթացակարգերը,
- վարկառուների վճարունակության գնահատման մեթոդաբանությունը,
- պայմանագրային կողմերի, թողարկողների և ապահովագրական ընկերությունների վճարունակության գնահատման մեթոդաբանությունը,
- գրավի գնահատման մեթոդաբանությունը,
- վարկերի փաստաթղթավորման պահանջները,
- վարկերի և այլ գործիքների, որոնց գծով Կազմակերպությունը ենթարկվում է պարտքային ռիսկի, շարունակական հսկողության ընթացակարգերը:

Պարտքային ռիսկին ենթարկվածության առավելագույն չափը, որպես կանոն, արտացոլվում է ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքներում՝ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում և չճանաչված պայմանագրային հանձնառությունների գումարներում: Ակտիվների և պարտավորությունների հնարավոր հաշվանցումն էական ազդեցություն չունի պոտենցիալ վարկային ռիսկի նվազեցման վրա:

Որպես կանոն գրավ չի պահանջվում ածանցյալ բանկերին մնացորդների համար: Հաճախորդներին տրված վարկերի գրավի վերլուծությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 9-ում:

Պարտքային ռիսկ. ակնկալվող պարտքային կորստների գումարները

Արժեզրկման գնահատման համար օգտագործվող ելակետային տվյալներ, ենթադրություններ և մեթոդներ

Տես հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը Ծանոթագրություն 3 (ե) (iv) կետում:

Պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ

Որոշելու համար, թե արդյոք ֆինանսական գործիքի գծով պարտագանցման ռիսկը նշանակալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչումից ի վեր, Կազմակերպությունը դիտարկում է ողջամիտ և հիմնավորվող տեղեկատվությունը, որը տեղին է և հասանելի առանց անհարկի ծախսումների կամ ջանքերի: Գնահատումը ներառում է քանակական և որակական տվյալները՝ Կազմակերպության անցյալ ժամանակաշրջանների փորձի հիման վրա: Կազմակերպությունը ենթադրում է, որ տեղի է ունենում պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ ակտիվների գծով, երբ ակտիվները դառնում են ավելի քան 30 ժամկետանց:

Պարտազանցման հավանականության ժամկետային կառուցվածքի ստեղծում

Ժամկետանց օրերն օգտագործվում են որպես հիմնական ելակետային տվյալներ պարտքային ռիսկին ենթարկվող ֆինանսական գործիքների գծով պարտազանցման հավանականության ժամկետային կառուցվածքը ստեղծելիս միգրացիայի մատրիցների Մարկովի մոդելում: Միգրացիայի մատրիցները կառուցվում են նախորդ 6 ամիսների տվյալների հիման վրա՝ Մոզո «Հիմա» վարկերի համար և նախորդ 12 ամիսների տվյալների հիման վրա՝ ավտովարկերի համար:

Պարտքային ռիսկի նշանակալի աճի որոշում

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Կազմակերպությունը գնահատում է, թե արդյոք տեղի է ունեցել պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ սկզբնական ճանաչումից ի վեր: Պարտքային ռիսկի աճի նշանակալի լինելը որոշելիս դիտարկվում են ֆինանսական գործիքի և վարկառուի բնութագրերը: Նշանակալիության չափանիշները տարբեր են փոխատվության տարբեր տեսակների, մասնավորապես իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց տրվող վարկերի համար:

Կազմակերպությունը պարտքային ռիսկի նշանակալի աճի մասին վկայող սահմանափակիչ է համարում ավելի քան 30 օր ժամկետանցությունը գնահատված պարտազանցման հավանականության նշանակալի աճի պատճառով: Ժամկետանց օրերի քանակը որոշվում է հաշվետվ օրերն այն առաջին օրվանից, երբ վճարումն ամբողջությամբ չի ստացվել:

Եթե գոյություն ունի վկայություն, որ այլևս չկա պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ ի համեմատություն սկզբնական ճանաչման, գործիքի գծով կորստի պահուստը կրկին չափվում է 12-ամսյա և ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստների նվազագույնի չափով: Վարկի պայմանագրային պայմանների փոփոխության դեպքում ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստների ճանաչման չափանիշների այլևս բավարարված չլինելու ապացույց կարող է հանդիսանալ արդիական տեղեկատվությունը, որ առկա է վճարումները ժամանակին կատարելու պատմություն՝ փոփոխված պայմանագրային պայմաններին համապատասխան:

Պարտազանցման սահմանում

Կազմակերպությունը համարում է, որ ֆինանսական ակտիվի գծով տեղի է ունեցել պարտազանցում, եթե՝

- հավանական չէ, որ վարկառու ամբողջությամբ կկատարի Կազմակերպության նկատմամբ ստանձնած իր վարկային պարտավորությունները, եթե Կազմակերպությունը չձեռնարկի այնպիսի գործողություններ, ինչպիսին գրավի իրացումն է (առկայության դեպքում),
- Կազմակերպության նկատմամբ վարկառուի էական վարկային պարտավորություններից որևէ մեկն ավելի քան 60 օր ժամկետանց է: Օվերդրաֆտները համարվում են ժամկետանց, երբ հաճախորդը խախտում է սահմանված սահմանաչափը կամ տեղեկացվում է ընթացիկ չմարված գումարից ցածր սահմանաչափի մասին, կամ
- հավանական է դառնում, որ ակտիվի պայմանները կվերանայվեն վարկառուի սնանկության արդյունքում՝ վարկային պարտավորությունները կատարելու վարկառուի անկարողության պատճառով:

Վարկառուի հետ կապված պարտազանցման տեղի ունենալը գնահատելիս՝ Կազմակերպությունը դիտարկում է հետևյալը՝

- որակական ցուցանիշները,
- քանակական ցուցանիշները և
- Կազմակերպության ներսում մշակված և արտաքին աղբյուրներից ստացված տվյալները:

Ելակետային տվյալները, որոնք օգտագործվում են ֆինանսական գործիքի գծով պարտազանցման տեղի ունենալը գնահատելու համար, և դրանց նշանակալիությունը կարող են փոփոխվել ժամանակի ընթացքում՝ հանգամանքների փոփոխություններն արտացոլելու համար:

Ապագայամետ տեղեկատվության ներառում

Հաշվի առնելով ֆիզիկական անձանց տրամադրվող վարկերի կարճաժամկետ բնույթը՝ ակնկալվող պարտքային կորուստների հաշվարկում ապագայամետ տեղեկատվություն չի ներառվում:

Փոփոխված ֆինանսական ակտիվներ

Մոզո «Հիմա» վարկերի ժամկետայնությունը կազմում է միայն մեկ ամիս: Հաճախորդները հնարավորություն ունեն երկարաձգել մարումը 15-ից 30 օրով՝ վճարելով երկարաձգման համար վճար: Covid-19 պատճառով Կազմակերպությունը սկսել է տրամադրել այս վարկերի պայմանները փոխելու հնարավորություն:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների չափում

Ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելիս որպես առանցքային ելակետային տվյալներ հանդես են գալիս հետևյալ փոփոխականների ժամկետային կառուցվածքները.

- պարտագանգման հավանականությունը,
- կորուստը պարտագանգման դեպքում,
- պարտքի գումարը պարտագանգման պահին:

Ֆիզիկական անձանց տրվող վարկերի համար 1-ին փուլի գործիքների գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները հաշվարկվում են բազմապատկելով պարտագանգման հավանականությունը պարտագանգման դեպքում առաջացող կորստի գումարով և պարտքի գումարով պարտագանգման պահին (հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ վարկի ժամկետը չի գերազանցում 12 ամիսը, բոլոր վարկերի համար կիրառելի է պարտագանգման հավանականությունն ամբողջ ժամկետի ընթացքում):

Պարտագանգման հավանականության գնահատման մեթոդաբանությունը ներկայացված է վերը՝ «Պարտագանգման հավանականության ժամկետային կառուցվածքի ստեղծում» բաժնում:

Կազմակերպությունը պարտագանգման դեպքում առաջացող կորուստը գնահատում է հիմք ընդունելով պարտագանգումով վարկերի գծով ներկայացված պահանջների արդյունքում միջոցների վերադարձման ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկատվությունը: Պարտագանգման դեպքում առաջացող կորստի գնահատման մոդելները հաշվարկվում են գեղչված դրամական հոսքերի հիմունքով՝ որպես գեղչման գործակից կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքը: Իրավաբանական անձանց համար պարտագանգման դեպքում առաջացող կորուստը գնահատվում է միջազգային վարկանիշային գործակալությունների կողմից տրամադրված գրավով չապահովված վարկերի անցյալ ժամանակաշրջանների միջոցների վերադարձման ցուցանիշների հիման վրա:

Պարտքի գումարը պարտագանգման պահին իրենից ներկայացնում է պարտքի ակնկալվող գումարը պարտագանգման դեպքում: Կազմակերպությունը պարտագանգման պահին պարտքի գումարը հաշվարկում է հիմք ընդունելով հաճախորդի պարտքի ընթացիկ գումարը և պայմանագրով թույլատրվող և մաշվածության արդյունքում այդ գումարի հնարավոր փոփոխությունները: Ֆինանսական ակտիվի համար պարտքի գումարը պարտագանգման պահին իրենից ներկայացնում է վերջինիս համախառն հաշվեկշռային արժեքը պարտագանգման պահին: Փոխատվության հանձնառությունների համար պարտքի գումարը պարտագանգման պահին իրենից ներկայացնում է հնարավոր ապագա գումարները, որոնք կարող են օգտագործվել պայմանագրի շրջանակում, որոնք գնահատվում են անցյալ ժամանակաշրջանների դիտարկումների և ապագայամետ տեղեկատվության հիման վրա:

Ինչպես նշված է վերը և պայմանով, որ 1-ին փուլի ֆինանսական ակտիվների համար առավելագույնս կօգտագործվի պարտագանգման հավանականության 12-ամսյա ցուցանիշը, Կազմակերպությունն ակնկալվող պարտքային կորուստները չափում է հաշվի առնելով պարտագանգման ռիսկն ակնկալվող պայմանագրային ժամանակահատվածում (ներառյալ երկարաձգման բոլոր հնարավորությունները վարկառուի համար), որի ընթացքում այն ենթարկվում է պարտքային ռիսկին, եթե նույնիսկ Կազմակերպությունը դիտարկում է ավելի երկար ժամանակահատված պարտքային ռիսկի կառավարման նպատակների համար:

Պարտքային ռիսկի կենտրոնացում

Պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը որպես կանոն արտացոլվում է ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքներում՝ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում և չճանաչված պայմանագրային հանձնառություններում: Ակտիվների և պարտավորությունների հնարավոր հաշվանցումն էական ազդեցություն չունի պոտենցիալ պարտքային ռիսկի նվազեցման վրա:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական ակտիվների գծով պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

	31 դեկտեմբերի 2020թ. հազ. դրամ	31 դեկտեմբերի 2019թ. հազ. դրամ
Ակտիվներ		
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	63,686	131,964
Ավանդներ	-	403,893
Հաճախորդներին տրված վարկեր	6,181,520	10,555,332
Այլ ֆինանսական ակտիվներ	50,784	200,627
Ընդհանուր առավելագույն ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին	6,295,990	11,291,816

2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունը չունի պարտապաններ կամ կապակցված պարտապանների խմբեր (2019թ-ին նման պարտապաններ չկային), որոնց հետ կապված պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունը գերազանցում է պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածության 10%-ը:

(գ) Ծուկայական ռիսկ

Ծուկայական ռիսկը ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի կամ ապագա դրամական հոսքերի տատանման ռիսկն է շուկայական գների փոփոխությունների հետևանքով: Ծուկայական ռիսկը ներառում է արժույթային, տոկոսադրույքի և այլ գնային ռիսկերը: Ծուկայական ռիսկն առաջանում է տոկոսակիր և բաժնային ֆինանսական գործիքների բաց դիրքերի գծով, որոնք ենթարկվում են շուկայի ընդհանուր և առանձնահատուկ փոփոխությունների ազդեցությանը և շուկայական գների ու արտարժույթի փոխարժեքների փոփոխականության մակարդակի փոփոխություններին: Ծուկայական ռիսկի կառավարման նպատակն է կառավարել և հսկել շուկայական ռիսկին ենթարկվածությունը և պահպանել այն ընդունելի սահմանաչափերում՝ միաժամանակ ապահովելով ռիսկի դիմաց եկամտաբերության օպտիմալացումը:

(i) Տոկոսադրույքի ռիսկ

Տոկոսադրույքի ռիսկը ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի կամ ապագա դրամական հոսքերի տատանման ռիսկն է շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխությունների հետևանքով: Կազմակերպությունը ենթարկվում է իր ֆինանսական վիճակի և դրամական հոսքերի վրա շուկայում գերակշռող տոկոսադրույքների տատանումների ազդեցությանը: Նման տատանումները կարող են ավելացնել տոկոսային մարժան, սակայն կարող են նաև նվազեցնել այն կամ հանգեցնել կորուստների՝ տոկոսադրույքների անսպասելի փոփոխությունների դեպքում:

Միջին արդյունավետ տոկոսադրույքներ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված են տոկոսակիր ակտիվների և պարտավորությունների միջին արդյունավետ տոկոսադրույքները 2020թ. և 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Այս տոկոսադրույքներն իրենցից ներկայացնում են այս ակտիվների և պարտավորությունների մինչև մարման ժամկետն ընկած ժամանակահատվածի մոտավոր եկամտաբերությունը:

	31 դեկտեմբերի 2020թ. Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք, %		31 դեկտեմբերի 2019թ. Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք, %	
	ՀՀ դրամ	Եվրո	ՀՀ դրամ	Եվրո
Տոկոսակիր ակտիվներ				
Բանկերին տրված վարկեր	-	-	10.2	-
Հաճախորդներին տրված վարկեր	48.44	-	44.4	-
Տոկոսակիր պարտավորություններ				
Գրավով ապահովված վարկեր տեղական բանկերից	12.75	-	12.7	-
Գրավով չապահովված փոխառություն մասնակցից	-	12.00	-	12.0
Գրավով ապահովված վարկեր այլ ֆինանսական կազմակերպություններից	-	9.49	-	9.7

Տոկոսադրույքի զգայնության վերլուծություն

Տոկոսադրույքի ճեղքվածքի վերլուծության վրա հիմնված տոկոսադրույքի կառավարումը լրացվում է ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների զգայնության հսկողությամբ: Ստորև ներկայացված է տոկոսադրույքների փոփոխությունների (վերագնորոշման ռիսկ) նկատմամբ գուտ շահույթի կամ վնասի և սեփական կապիտալի (առանց հարկերի) զգայնության վերլուծությունը, որն իրականացվել է տոկոսակիր ակտիվների և պարտավորությունների եկամտաբերության բոլոր կորերի 100 բազիսային կետով (բկ) գուզահեռ նվազման կամ աճի պարզեցված սցենարի և 2020թ. և 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ գոյություն ունեցող դիրքերի հիման վրա:

	31 դեկտեմբերի 2020թ. հազ. դրամ	31 դեկտեմբերի 2019թ. հազ. դրամ
100 բկ գուզահեռ նվազում	(7,032)	(2,950)
100 բկ գուզահեռ աճ	7,032	2,950

(ii) Արժութային ռիսկ

Կազմակերպությունն ունի մի շարք արտարժույթներով արտահայտված պարտավորություններ: Պարտավորություններն հիմնականում արտահայտված են եվրոյով: Կազմակերպությունը չունի եվրոյով արտահայտված ակտիվներ:

Արժութային ռիսկը ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի կամ ապագա դրամական հոսքերի տատանման ռիսկն է արտարժույթի փոխարժեքների փոփոխությունների հետևանքով:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է եվրոյով արտահայտված ֆինանսական պարտավորությունների ենթարկվածությունն արժույթային ռիսկին դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	2020թ. Եվրո հազ. դրամ	2019թ. Եվրո հազ. դրամ
ՊԵՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
Վարկեր բանկերից և ֆինանսական կազմակերպություններից	(2,463,483)	(5,691,798)
Այլ պարտավորություններ	(263,690)	(197,213)
Ընդամենը պարտավորություններ	(2,727,173)	(5,889,011)
Զուտ դիրքը	(2,727,173)	(5,889,011)

Ստորև աղյուսակում ներկայացված 2020թ. և 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի նվազումը եվրոյի նկատմամբ կավելացներ (կնվազեցներ) սեփական կապիտալը և շահույթը կամ վնասը ստորև ներկայացված գումարների չափով: Վերլուծությունն իրականացնելիս հաշվի չեն առնվել հարկերը և հիմք են ընդունվել արտարժույթների փոխարժեքների փոփոխությունները, որոնք Կազմակերպությունը դիտարկում է որպես ողջամտորեն հնարավոր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ: Վերլուծությունն իրականացնելիս ենթադրվում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես տոկոսադրույքները, կմնան անփոփոխ:

	2020թ. հազ. դրամ	2019թ. հազ. դրամ
ՀՀ դրամի նկատմամբ եվրոյի փոխարժեքի աճ 10%-ով	(280,575)	(608,508)

2020թ. և 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի աճը եվրոյի նկատմամբ կունենար գումարային առումով նույն, սակայն հակառակ ազդեցություն վերը նշված գումարների վրա՝ ելնելով այն ենթադրությունից, որ մյուս բոլոր փոփոխականները կմնան անփոփոխ:

(դ) Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը ենթադրում է, որ Կազմակերպությունը կունենա դժվարություններ ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված իր պարտականությունները կատարելիս, որոնք մարվելու են դրամական միջոցներ կամ այլ ֆինանսական ակտիվ տրամադրելով: Իրացվելիության ռիսկն առաջանում է ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետայնության անհամապատասխանության դեպքում: Ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետայնության և տոկոսադրույքների համապատասխանությունը և/կամ վերահսկվող անհամապատասխանությունը հանդիսանում է իրացվելիության կառավարման հիմնարար գործոն: Ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետայնության ամբողջական համապատասխանությունը սովորական չէ ֆինանսական կազմակերպությունների համար՝ պայմանավորված իրականացվող գործարքների տարաբնույթությամբ և ժամկետների անորոշությամբ: Անհամապատասխանությունը հնարավորություն է տալիս բարձրացնել շահութաբերությունը, սակայն կարող է նաև մեծացնել կորուստների ռիսկը:

Կազմակերպության կողմից իրացվելիության ռիսկի կառավարման նպատակն է ցանկացած պահի ապահովել բոլոր անհրաժեշտ միջոցները՝ դրամական հոսքերի հետ կապված պարտականությունները սահմանված ժամկետներում կատարելու համար: Իրացվելիության ռիսկի կառավարման քաղաքականությունն ուսումնասիրվում և հաստատվում է Վարչության կողմից:

Կազմակերպությունը ձգտում է պահպանել ֆինանսավորման աղբյուրների տարբերակված և կայուն կառուցվածք, որը կազմված է ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված երկարաժամկետ ու կարճաժամկետ վարկերից և փոխառություններից:

Իրացվելիության ռիսկի կառավարման քաղաքականությունը պահանջում է՝

- դրամական հոսքերի կանխատեսում ըստ հիմնական արտարժույթների և այդ դրամական հոսքերի հետ կապված պահանջվող իրացվելի ակտիվների մակարդակի դիտարկում,
- ֆինանսավորման աղբյուրների տարբերակված կառուցվածքի պահպանում,
- պարտքերի կենտրոնացման և կառուցվածքի կառավարում,
- բարձր իրացվելի ակտիվների պորտֆելի պահպանում, որը կարելի է հեշտությամբ իրացնել որպես ապահովություն դրամական հոսքերի դադարեցման դեպքում,
- իրացվելիության և ֆինանսավորման անընդհատությունն ապահովող ծրագրերի մշակում,
- օրենսդրական պահանջների հետ իրացվելիության ցուցանիշների համապատասխանության հսկողություն:

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված են ֆինանսական պարտավորությունների և փոխատվության հանձնառությունների գծով չզեղչված դրամական հոսքերը՝ ըստ պայմանագրով սահմանված ամենավաղ մարման ժամկետի: Աղյուսակներում ներկայացված դրամական արտահոսքի ընդհանուր համախառն գումարն իրենից ներկայացնում է չզեղչված պայմանագրային դրամական հոսքերը ֆինանսական պարտավորությունների կամ փոխատվության հանձնառությունների գծով: Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերի համար երաշխավորության առավելագույն գումարը բաշխվում է այն ամենավաղ ժամանակաշրջանին, որի ընթացքում երաշխավորությունը կարող է օգտագործվել:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների վերլուծությունն ըստ պայմանագրային մարման ժամկետների 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

հազ. դրամ	1-ից 12 ամիս	1-ից 5 տարի	Ընդամենը արտահոսք	Հաշվեկշռային արժեք
31 դեկտեմբերի 2020թ.				
Ոչ ածանցյալ պարտավորություններ				
Վարկեր և փոխառություններ	1,386,253	5,445,447	6,831,700	5,893,809
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	44,955	75,034	119,989	101,416
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	380,823	-	380,823	380,823
Տրամադրված ֆինանսական երաշխավորություն	64,111,000	-	64,111,000	78,572
Ընդամենը	65,923,031	5,520,481	71,443,512	6,454,620

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների վերլուծությունն ըստ պայմանագրային մարման ժամկետների 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

հազ. դրամ	1-ից 12 ամիս	1-ից 5 տարի	Ընդամենը արտահոսք	Հաշվեկշռային արժեք
31 դեկտեմբերի 2020թ.				
Ոչ ածանցյալ պարտավորություններ				
Վարկեր և փոխառություններ	5,894,116	5,034,218	10,928,334	9,724,145
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	53,830	86,717	140,547	119,668
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	290,711	-	290,711	290,711
Տրամադրված ֆինանսական երաշխավորություն	53,726,000	-	53,726,000	196,070
Ընդամենը	59,964,657	5,120,935	65,085,592	10,330,594

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչված գումարների վերլուծությունն ըստ պայմանագրային մարման ժամկետների:

	<u>Մեկ տարի</u>	<u>Ավելի քան մեկ տարի</u>	<u>Անժամկետ</u>	<u>Ընդամենը</u>
Ակտիվներ				
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	63,686	-	-	63,686
Հաճախորդներին տրված վարկեր	2,631,745	3,549,775	-	6,181,520
Հիմնական միջոցներ, ոչ նյութական ակտիվներ և օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	-	-	136,522	136,522
Հետաձգված հարկային ակտիվ	-	76,787	-	76,787
Վարկերի հավաքագրման գծով ստացվելիք գումարներ	50,784	-	-	50,784
Ընթացիկ հարկային ակտիվ	66,810	-	-	66,810
Այլ ակտիվներ	150,930	-	-	150,930
Ընդամենը ակտիվներ	2,963,955	3,626,562	136,522	6,727,039
Պարտավորություններ				
Վարկեր բանկերից և ֆինանսական կազմակերպություններից	916,507	4,977,302	-	5,893,809
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	35,109	66,307	-	101,416
Երաշխավորության գծով պահուստներ	78,572	-	-	78,572
Այլ պարտավորություններ	436,463	-	-	436,463
Ընդամենը պարտավորություններ	1,466,651	5,043,609	-	6,510,260
Չուտ դիրքը	1,497,304	(1,417,047)	136,522	216,779

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչված գումարների վերլուծությունն ըստ պայմանագրային մարման ժամկետների:

	<u>Մեկ տարի</u>	<u>Ավելի քան մեկ տարի</u>	<u>Անժամկետ</u>	<u>Ընդամենը</u>
Ակտիվներ				
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	131,964	-	-	131,964
Ժամկետային ավանդներ	403,893	-	-	403,893
Հաճախորդներին տրված վարկեր	5,255,850	5,299,482	-	10,555,332
Հիմնական միջոցներ, ոչ նյութական ակտիվներ և օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	-	-	185,384	185,384
Հետաձգված հարկային ակտիվ	-	-	68,633	68,633
Վարկերի հավաքագրման գծով ստացվելիք գումարներ	175,130	-	-	175,130
Ընթացիկ հարկային ակտիվ	27,633	-	-	27,633
Այլ ակտիվներ	72,027	-	-	72,027
Ընդամենը ակտիվներ	6,066,497	5,299,482	254,017	11,619,996
Պարտավորություններ				
Վարկեր բանկերից և ֆինանսական կազմակերպություններից	5,257,030	4,467,115	-	9,724,145
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	42,907	76,761	-	119,668
Երաշխավորության գծով պահուստներ	196,070	-	-	196,070
Այլ պարտավորություններ	386,958	-	-	386,958
Ընդամենը պարտավորություններ	5,882,965	4,543,876	-	10,426,841
Չուտ դիրքը	183,532	755,606	254,017	1,193,155

15 Կապիտալի կառավարում

Կազմակերպության կապիտալի չափի պահանջները սահմանվում և վերահսկվում են ՀՀ ԿԲ-ի կողմից:

Կազմակերպությունը որպես կապիտալ սահմանում է օրենսդրությամբ վարկային կազմակերպությունների համար որպես կապիտալ սահմանված հոդվածները: ՀՀ ԿԲ-ի կողմից սահմանված կապիտալի ներկայիս պահանջների համաձայն՝ վարկային կազմակերպություններ նվազագույն բաժնետիրական կապիտալը պետք կազմի 150,000 հազար դրամ (2019թ-ին՝ 150,000 հազար դրամ) և ընդհանուր կապիտալը՝ 150,000 հազար դրամ (2019թ-ին՝ 150,000 հազար դրամ): 2020թ. և 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպության բաժնետիրական կապիտալի և ընդհանուր կապիտալի չափերը համապատասխանում էին սահմանված նվազագույն կապիտալի պահանջներին: Կազմակերպության կապիտալի նկատմամբ կիրառելի չեն այլ օրենսդրական պահանջներ:

16 Պայմանական դեպքեր

(ա) Ապահովագրություն

Հայաստանի Հանրապետությունում ապահովագրական ծառայությունների ոլորտը զարգացման փուլում է, և ապահովագրության շատ տեսակներ, որոնք լայնորեն տարածված են այլ երկրներում, դեռ չեն կիրառվում Հայաստանում: Կազմակերպությունն ամբողջովին չի ապահովագրել իր ակտիվները, այն ապահովագրված չէ նաև գործունեության ընդհատումից և երրորդ կողմերի նկատմամբ պարտավորություններից, որոնք կարող են առաջանալ գույքին կամ շրջակա միջավայրին վնաս հասցնելուց՝ Կազմակերպության տարածքում տեղի ունեցած պատահարների կամ վերջինիս գործունեության հետևանքով: Քանի դեռ Կազմակերպությունը չունի համապատասխան ապահովագրական ծածկույթ, գոյություն ունի ռիսկ, որ որոշակի ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է զգալի անբարենպաստ ազդեցություն ունենալ Կազմակերպության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

(բ) Դատական վարույթներ

Բնականոն գործունեության ընթացքում Կազմակերպությունը կարող է հանդես գալ որպես դատական վարույթների և հայցերի կողմ: Դեկլարությունը գտնում է, որ նման վարույթների կամ հայցերի արդյունքում առաջացող պարտավորությունների վերջնական գումարը, եթե այդպիսիք լինեն, նշանակալի բացասական ազդեցություն չի ունենա ֆինանսական վիճակի կամ ապագա գործունեության արդյունքների վրա:

(գ) Պայմանական հարկային պարտավորություններ

Հայաստանի հարկային համակարգը, լինելով համեմատաբար նոր, բնորոշվում է օրենսդրության, պաշտոնական պարզաբանումների և դատական որոշումների հաճախակի փոփոխություններով, որոնք երբեմն հստակ չեն, հակասական են, ինչը ենթադրում է տարբեր մեկնաբանություններ: Հարկերը ենթակա են ստուգման և ուսումնասիրության հարկային մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են սահմանել տույժեր և տուգանքներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում հարկային մարմիններն իրավասու չեն առաջադրել հարկերի գծով լրացուցիչ պարտավորություններ, տույժեր կամ տուգանքներ, եթե խախտման ամսաթվից անցել է երեք տարի:

2020թ. հունվարի 1-ից Հայաստանի Հանրապետությունում գործում է տրանսֆերային գնագոյացման օրենսդրությունը: Օրենսդրությունը գործում է 2020թ. և հաջորդ տարիներ համար: Տրանսֆերային գնագոյացման տեղական կանոններ համանման են ՏՀԶԿ-ի ուղեցույցներին, սակայն որոշակի հանգամանքներում առկա է անորոշություն հարկային օրենսդրության գործնական կիրառման հետ կապված:

Տրանսֆերային գնագոյացման կանոնները պարտադրում են հարկ վճարողներին պատրաստել տրանսֆերային գնագոյացման փաստաթղթեր վերահսկվող գործարքների համար և սահմանում են լրացուցիչ հարկերի և տոկոսների հաշվեգրման հիմքեր և մեխանիզմներ, եթե վերահսկվող գործարքների գները տարբերվեն շուկայական գներից:

Տրանսֆերային գնագոյացման կանոնները կիրառելի են ստորև ներկայացված գործարքների նկատմամբ, եթե վերահսկվող գործարքի հանրագումարը գերազանցում 200 միլիոն դրամը հարկային տարում:

- միջսահմանային գործարքներ կապակցված կողմերի միջև,
- միջսահմանային գործարքներ օֆշորային գոտիներում գրանցված ընկերությունների հետ՝ անկախ կապակցված կողմ լինելու հանգամանքից,
- կապակցված կողմերի միջև երկրի ներսում իրականացվող գործարքներ, որոնք սահմանված են ՀՀ հարկային օրենսգրքով:

Քանի որ հարկային մարմինները և դատարանները չունեն տրանսֆերտային գնագոյացման կանոնների կիրառման փորձ, դժվար է կանխատեսել տրանսֆերտային գնագոյացման նոր կանոնների ազդեցությունը այս ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

Այս հանգամանքները Հայաստանում կարող են առաջացնել այլ երկրների ռիսկերի համեմատ շատ ավելի մեծ ռիսկեր: Ղեկավարությունը գտնում է, որ համապատասխանաբար է ճանաչել հարկային պարտավորությունները՝ Հայաստանի կիրառելի հարկային օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատական որոշումների իր մեկնաբանությունների հիման վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան իրավասու մարմինները կարող են ունենալ այլ մեկնաբանություններ, և հետևանքները կարող են էական լինել այս ֆինանսական հաշվետվությունների համար, եթե իրավասու մարմիններին հաջողվի գործադրել իրենց մեկնաբանությունները:

17 Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

(ա) Վերահսկողություն

Կազմակերպության կանոնադրական կապիտալի 100% պատկանում է «Մոզո Բայթթս ընդ Կաուկասուս» բաժնետիրական ընկերության: Կազմակերպության վերջնական մայր կազմակերպությունն է «Մոզո Փայնենս ԷսԷյ» ընկերությունը: Վերջնական մայր կազմակերպությունը հրապարակում է աուդիտի ենթարկված ֆինանսական հաշվետվությունները: Կազմակերպության վերջնական վերահսկող կազմակերպությունն է «Մոզո Փայնենս ԷսԷյ» ընկերությունը: 2020թ. և 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ «Մոզո Փայնենս ԷսԷյ» ընկերության վերջնական շահառու սեփականատերերից ոչ մեկն անհատական հիմունքով չի վերահսկում Խումբը:

(բ) Գործարքներ Տնօրենների խորհրդի անդամների և ղեկավարության հետ

	<u>2020թ. հազ. դրամ</u>	<u>2019թ. հազ. դրամ</u>
Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումներ	<u>96,390</u>	<u>84,446</u>

(գ) Գործարքներ այլ կապակցված կողմերի հետ

հազ. դրամ	Գործարքի գուտ գումարը 2020թ.	Մնացորդը 2020թ.	Գործարքի գուտ գումարը 2019թ.	Մնացորդը 2019թ.
Ստացված փոխառություններ				
Մայր կազմակերպություն	(1,237,418)	488,126	(1,425,953)	1,631,385
Տոկոսային ծախս				
Մայր կազմակերպություն	136,962	-	275,092	-
Վճարվելիք գումարներ				
Խմբի անդամ ընկերություններ (կառավարման վճար)	724,926	187,591	496,877	121,068

Կազմակերպությունը, «Մոզո Ֆայնենս ԷսԷՅ» ընկերության այլ դուստր կազմակերպությունների հետ մեկտեղ, կնքել է ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիր հոգուտ «Մոզո Ֆայնենս ԷսԷՅ» ընկերության պարտատոմսերի սեփականատերերի: Պարտատոմսերի ընդհանուր գումարը կազմում է 100 միլիոն եվրո և վերջիններս ցուցակված են Ֆրանկֆուրտի ֆոնդային բորսայի բաց շուկայում (Ծանոթագրություն 12):

18 Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք

Կազմակերպությունը ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը չափելիս կիրառում է ստորև ներկայացված իրական արժեքի հիերարխիան, որն արտացոլում է չափումների ժամանակ օգտագործված երկնային տվյալների նշանակալիությունը:

- 1-ին մակարդակ. նույն գործիքների համար գործող շուկայում գնանշված գները (չճշգրտված):
- 2-րդ մակարդակ. 1-ին մակարդակում ներառված գնանշված գներից տարբեր երկնային տվյալները, որոնք դիտելի են կամ ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ), կամ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գներից ստացվող): Այս դասակարգը ներառում է այն գործիքները, որոնց գնահատման համար կիրառվել են նմանատիպ գործիքների համար գործող շուկայում գնանշված գները, նմանատիպ գործիքների համար գնանշված գներն ակտիվ չհամարվող շուկաներում, կամ գնահատման այլ մեթոդներ, որտեղ բոլոր նշանակալի երկնային տվյալներն ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն դիտելի են շուկայական տվյալներից:
- 3-րդ մակարդակ. ոչ դիտելի երկնային տվյալներ: Այս դասակարգը ներառում է բոլոր այն գործիքները, որոնց դեպքում գնահատման մեթոդները ներառում են դիտելի տվյալների վրա չհիմնված երկնային տվյալները և ոչ դիտելի երկնային տվյալները նշանակալի ազդեցություն ունեն գործիքի գնահատման վրա: Այս դասակարգը ներառում է այն գործիքները, որոնք գնահատվում են նմանատիպ գործիքների համար գնանշված գների հիման վրա, որոնց գծով պահանջվում են նշանակալի ոչ դիտելի ճշգրտումներ կամ ենթադրություններ՝ գործիքների միջև տարբերություններն արտացոլելու համար:

Բոլոր ֆինանսական գործիքների գնահատված իրական արժեքները մոտավորապես համապատասխանում են դրանց հաշվեկշռային արժեքներին:

Իրական արժեքի այս գնահատականի նպատակն է ներկայացնել այն մոտավոր գինը, որը շուկայի մասնակիցների միջև սովորական գործարքում կստացվեր ակտիվը վաճառելու կամ կվճարվեր պարտավորությունը փոխանցելու համար չափման ամսաթվի դրությամբ: Այնուամենայնիվ, հաշվի առնելով անորոշությունները և կողմնակալ դատողությունները, իրական արժեքը չպետք է դիտվի որպես իրացման գին՝ անմիջապես ակտիվների վաճառքի կամ պարտավորությունների փոխանցման ժամանակ:

Գնահատման մեթոդները ներառում են զուտ ներկա արժեքի և զեղչված դրամական հոսքերի մոդելները, նմանատիպ գործիքների հետ համեմատությունը, որոնց համար առկա են շուկայական դիտելի գներ, և այլ գնահատման մոդելներ: Գնահատման մեթոդներում կիրառվող ենթադրությունները և ելակետային տվյալները ներառում են ոչ ռիսկային և ուղենիշային տոկոսադրույքները, վարկային սպրեդերը և այլ ճշգրտումները, որոնք օգտագործվում են զեղչման դրույքները, պարտատոմսերի և բաժնետոմսերի գները, արտարժույթի փոխարժեքները, բաժնետոմսերի և բաժնետոմսերի ինդեքսների գները գնահատելու համար: Գնահատման մեթոդների նպատակն է ստանալ այն իրական արժեքը, որն արտացոլում է ֆինանսական գործիքի գինը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, որը կորոշվեր շուկայի մասնակիցների կողմից «անկախ կողմերի միջև գործարքում»: